

ALGEMEEN STEMRECHT

Strijdblad uitgegeven ter gelegenheid van den VLAAMSCHEN LANDDAG

OP 23 DECEMBER 1891 BIJEENGEROEPEN TE GENT

door het Centraal-Comiteit der Gentsche Socialistische Werkers-Vereenigingen en den Vooruitstrevenden Liberalen Kring

GEENE Plichten ZONDER RECHTEN Prijs: 5 centimen GEEN RECHTEN ZONDER Plichten

VLAMINGEN!

Heden komen uit alle gouwen van Vlaamsch België vertegenwoordigers naar de Arteveldestad, om de noodzakelijkheid eener hervorming uit te roepen, sinds tal van jaren door de ontwikkelde arbeiders gevraagd.

De Land-dag, dit was van oudsher de vergadering waarin het volk te zamen kwam om zijne eischen kenbaar te maken en de wetten te stemmen waaraan allen moesten gehoorzamen.

Dit oud gebruik, in den tijd der Gemeenten nog volop in zwang, was sinds de overmacht van het despotisme der grooten verloren gaan, maar thans, dat het volk, na eeuwen verdrukking en miskennis, eindelijk bewustzijn krijgt van zijn mensenrecht, thans is de beteekenis van onzen Landdag van groot gewicht.

Wij staan aan den vooravond der grootste politieke gebeurtenis, die sinds 1830 in België zal zijn voorgevallen.

Meer dan zestig jaren reeds wordt de overgrote meerderheid van ons volk als vreemdeling beschouwd in zijn eigen land, hetwelk op politiek gebied thans het achterlijkste van gansch Europa, ja van gansch de beschaaftde wereld is geraakt.

Nauwelijks 2 ten honderd aller Belgen genieten hunne burgerrechten!...

Dat is een toestand die zelfs in de zwartste tijden der slavernij en der lijfeigenschap zijns gelijken niet kent.

Geen wonder dat zulk een toestand moet barsten.

Onze tijd gaat zwanger van groote hervormingen op elk gebied. Zal het geweld de vroedmeester moeten zijn tot het verwezenlijken der nieuwe denkbeelden, of zal die barensood door zachtere middelen worden bespoedigd?

Ziedaar de groote vraag die zich vooral in ons land komt opdringen. Geen volk heeft meer behoefte aan maatschappelijke verbetering dan het onze, en reeds zagen wij eenige jaren geleden bij den gloed der brandende kasteelen en werkhuizen, de voortekens der gevaarlijke uitbarstingen die aanhoudend te wachten staan — zoo er geen veiligheidsklep op onzen maatschappelijken stoomketel wordt geplaatst.

Die veiligheidsklep — die bedaring in de ziedende en bruischende elementen brengen zal, is het

ALGEMEEN STEMRECHT,

dit rationeelste en onvervreemdbaarste onder alle mensenrechten.

Dat is het vreedzaamste en beschaafdstewapen dat het volk ten zijnen dienste moet gesteld worden om zijne verlangens en zijne eischen te kunnen doen gelden, om met een woord als burger van zijn eigen vaderland te worden erkend.

Is het niet vreemd, is het bijna niet onbegrijpelijk dat het zoolang heeft geduurd, alvorens de grooten en machthebbenden eindelijk begonnen in te zien dat het onmogelijk was langer het schreeuwend onrecht te laten bestaan waaronder de overgrote meerderheid — meer dan de 9/10 der bevolking — gebukt gaat?

Is het niet droevig te moeten erkennen dat de ik- en heerschzucht zoo groot is onder de bezittende klasse, dat het volk eerst bij honderd duizenden moest te zamen stroomen, en door het gedaver zijner voetstappen de paleizen der machtigen moest schokken, alvorens de bewoners er van bewogen werden het volksrecht te erkennen?

Het censusstelsel heeft zulke schandelijkheden voortgebracht, is zoo verrot dat niemand het nog durft verdedigen.

Het is om zoo te zeggen ineengestort onder het vuil dat het zelf uitwierp. Er moest verandering komen, en onder den drang van onder hebben de regeerders — tegen hunnen zin — besloten het vermolmd artikel 47 uit de grondwet te doen verdwijnen en te vervangen door... ja, door wat?

Dat is hetgeen, o volk, waar wij thans over te beslissen hebben.

Nu dat de geesten rijp zijn voor hervorming, nu de harten warmer kloppen voor meer rechtvaardigheid, zou er thans, na de grootsche beweging die ons land noodzakelijk gedurende een zestal jaren in beroering bracht, eene nieuwe onrechtvaardigheid mogen gepleegd worden?

Zou er weer een deel der nuttigste leden onzer samenleving worden bastaard gemaakt, zouden er slechts enkelen genieten van die lang verwachte hervorming?

Vlamingen!

Dit mogen wij niet dulden: Het ware eene schandvlek voor ons geslacht, indien wij nogmaals onrecht lieten plegen.

Al wie werkt, al wie zijnen plicht doet jegens het vaderland, arm of rijk, geleerd of ongeleerd, wanneer hij slechts den noodigen ouderdom heeft en niet krankzinnig is, moet in het bezit komen van zijn grondwettelijk recht als mensch.

En hier doen wij een beroep op allen, wier hart niet gansch versteend is door een gevoelloos egoïsme, en vragen hun wat gezonde reden men kan inbrengen om een deel onzer medeburgers rechteloos te laten.

De armsten? Zij zijn het niet door hunne schuld, en zij verrichten veeltijds den nuttigsten arbeid.

De ongeleerden? Maar wie is er dan in de wereld volkomen ongeleerd? Elke mensch bezit eene zekere wetenschap van zijn bedrijf, die vaak opweegt tegen de schijngeleerdheid van velen.

Elke arbeider is zijn loon waard en elke staatsburger heeft aanspraak op zijne rechten, dat zijn waarheden die geen eerlijk mensch zal durven loochenen, en wie ze bestrijdt, is een ikzuchtige, die het doet uit berekening; een heerschzuchtige die een deel der menscheit tot slavernij wil doemen, en dit mag zeker niet worden geduld.

Plicht is het dus van elken vrijheidslievend mensch op dit gewichtig oogenblik zich niet te laten afleiden van het grootsche beginsel: Recht voor Allen.

De Landdag van heden moet zich daarzeer wel van doordringen. Hoog en luid moeten wij ons stem verheffen. Even als eenanderhalf jaar geleden in het park van Sint-Gilles de democraten van Noord- en Zuid-België, onder het bliksemsvuur en het geratel van den donder den eed zwoeren, niet meer rusten alvorens het stemrecht voor allen zij veroverd, moeten wij thans deze belofte met nog meer klem herhalen, elkander aanmoedigen en opbeuren tot den edelen strijd, die niet gevoerd wordt uit lage berekening of partij geknoei — maar in het voordeel van allen.

De vraag is niet, welke partij heeft bij Algemeen Stemrecht te winnen of te verliezen, maar wel: wat is recht, wat is rechtvaardig?

En wie nog mocht twijfelen aan de hooge juistheid van dit beginsel, leze de volgende artikelen van dit blad, waarin menige lans wordt gebroken tegen de dwaze aantijgingen en de nieuwe bastaardsstelsels, waarmede enkele uitzinnigen het volkenrecht durven dwarsboomen.

Vlamingen, tot welke partij gij ook behoort, laat ons ons groot verleden gedenken! Onze vaders verdroegen geene slavernij, dulden geen voorrecht, maar

*„Zij wilden wat was recht
En wonnen wat zij wilden.”*

E. V. B.

Grootvader's voorzegging.

Grootvader was een oud soldaat van Napoleon.

Hij had vele landen doorreis, vele veldslagen bijgewoond en was, ten slotte, tijdens den terugtocht uit Rusland, half bevrozen op den boord van een bosch blijven liggen, door kozakken krijgsgevangen genomen en naar Siberië gebannen.

Hij kon ontvluchten en keerde na veel lijden en ontberingen, jaren later in 't Vaderland terug.

De geest der Fransche Omwenteling, die nog over westelijk Europa woel toen hij den tocht naar het barre Noorden ondernam, waar duizenden, door den bloedhond aan hunne families ontruk, hun graf zouden vinden, was door het orkaan der reactie, welke op den val van Napoleon was gevolgd, als 't ware weggekeerd.

Grootvader wist veel van die bewogen tijden te vertellen. Overal had hij diepe ellende, diepe onwetendheid ontmoet; en in zijn hart was een gevoel geboren van afschuw en haat voor de verdrukken en van diep medelijden voor de verdrukten en — door onwetendheid — weerloze volken.

De oorlogsploeg had over heel Europa gewoed en honderdduizenden in de lente des levens weggemaaid; op honderde slagvelden was de kern van het jongere geslacht gevallen; landen en volken waren teruggebracht onder den dwang van koningen, priesters en rijken.

't Jaar '30 kwam als een flinkerend vuur eenig licht in den donkeren nacht der verdrukking ontsteken.

Weer vocht het Volk voor Vrijheid en Gelijheid; en grootvader was een der eersten, die 't geweer op den schouder wierpen en den vijand te gemoet trokken. Met eenen kogel in den schouder, maar welgemoed toch kwam hij terug: 't Vaderland was bevrijd; nu zou 't Volk zijne rechten krijgen.

't Volk kreeg nieuwe meesters die in de Grondwet schreven: « Alle Belgen zijn gelijk voor de Wet! »

Die gelijheid was eene leugen; wie niet hoog door den fiscus aangeslagen was, werd van de stembus verwijderd en als een onmondige in den Staat behandeld. Het Volk had zijn bloed vergoten voor 't Vaderland en mocht nu toezien hoe eene bevoorrechte klasse zich te goed deed aan de vruchten der Omwenteling.

Van dag tot dag groeiden de aanmattingen van priesters en rijken; de kloosterorden werden machtiger dan voorheen, en in 1857 durfde minister De Decker een wetsontwerp in de Kamer neerleggen, waardoor de doode hand ten voordeele der papen heringevoerd werd.

Het Volk stond nogmaals op; het ministerie De Decker viel en werd door een liberaal vervangen. Nu zou 't gaan beter!

— Allemaal niets waard! zei grootvader met grammoedige stem. Zoolang het Volk niet zijn woord in de staatszaken zal te zeggen hebben en de wetten stemmen waaraan het gehoorzaamheid verschuldigd is, zal het beurtelings door katholieken en liberalen worden miskend. Een Volk zonder stemrecht is geen volk!

En zich tot zijn kleinzoon keerende, die naast hem zat, vervolgde hij:

— Karelje, wanneer gij groot zult geworden zijn en voor uw brood zult moeten werken, wees dan altijd braaf, eerlijk en werkzaam; maar tracht u te verheffen boven de onwetende werkgezellen, die u zullen omringen. Lees, merk op, overweeg. Gedenk dat gij mensch zijt en de gelijke van hen die boven u staan; dat uw arbeid voorspoed bezorgt aan het Land, en het Land u rechten geven moet naast plichten, welke het van u vergt. Wek uwe werkgezellen op tot bewustzijn van eigenwaarde, tot verbroedering, tot wederkeerigheid. Laat u niet door woorden paaien: eisch daden van hen, die zich uwe vrienden noemen. En wanneer gij en uwe gezellen zult bevroeden dat gij het getal zijt en dus de machi; dat het van wege de Regeering misdadig is u gelijk te stellen met het paard, dat men voor den ploeg spant en met de koei, die men melkt, dan zullen de regeerders naar u moeten luisteren en zal weldra de zoolang leugenachtig gebleven spreuk: « Alle Belgen zijn gelijk! » waarmede

men ons in 1831 te slapen legde, eene werkelijkheid worden.

Sedert lange jaren rust grootvader in den dood. Karelje is een man geworden. Hij heeft de raadgevingen zijns grootvaders niet vergeten en zich met lijf en ziel aan de lotsverbetering zijner standgenoten gewijd. Hij heeft hen moed toegesproken, de vrijheid leeren beminnen, de gelijheid hoogschatten en door voorbeelden tot broederlijkheid aangespoord.

Men heeft hem revolutionair genoemd; de hand des gerechts heeft hem getroffen; onrecht is aan hem gepleegd; hij heeft honger geleden, omdat hij voor geen onrecht wilde zwichten.

Hij is vergrijsd in den strijd; maar naast hem zijn machtige scharen jongeren opgestaan, die geluisterd hebben naar zijn woord en nu met een blij gemoed den dageraad hunner ontvoogding zien gloren.

Overmorgen zal 't volk het Algemeen Stemrecht bezitten.

Overmorgen reeds, zal het zich moeten in de weer stellen opdat anderen er niet alleen de vruchten van plukken.

MAX.

WAT ONS LEGER KOST.

Leevrijke cijfers.

Om de eenige duizende nietsdoeners in staat te stellen, over 't Belgische volk en over de opbrengst van zijn arbeid te blijven beschikken, worden sinds 1830 duizende en duizende millioenen uitgegeven en jaarlijks steeds meer en meer voor het onderhoud van een anti-vaderlandsch staande leger.

Wilt gij een bewijs?

Ons leger koste in:

1860	..	33,276,876	franken
1865	..	35,126,792	»
1870	..	59,116,612	»
1875	..	46,066,304	»
1877	..	48,354,852	»

Tegenwoordig is het voortdurend sinds eenige jaren telkens boven de 50,000,000 zegge: **vijftig millioen franken.**

Niet alleen kost het leger aan het land jaarlijks deze uitgave van *vijftig millioen*, maar dan komen nog de buitengewone uitgaven aan fort, kanonnen, geweren, enz., die in een 3tal jaren 100 millioen zullen kosten aan België, en voortdurend de openbare schuld, die nu reeds twee honderd millioen of 2 milliard bedraagt, komen verhoogen.

Hierbij dient nog gevoegd te worden, en dit is wel 't voornaamste, dat het leger *geld kost* en niets *voortbrengt*, maar integendeel een verlies daargestelt van *25 millioen arbeidsdagen*, waarin aan 2,00 fr. per dag gerekend voor *50 millioen franken* aan waarde in allerlei producten zou kunnen voortgebracht worden.

Het Algemeen Stemrecht zou in België de gewapende natie doorvoeren. Met dit stelsel, dit wil zeggen: elke meerderjarige, gezonde jongeling soldaat; wapenoefeningen in zijn stad en dorp in de vrije uren en gedurende twee, drie jaar enkele dagen oefeningen in het kamp te Beverloo, zou België met de helft min onkosten drij maal meer soldaten hebben als nu.

Deze soldaten zouden zoo goed geoefend zijn als nu en, kiezer zijnde in hun land, eene regeering hebben die hunne belangen verdedigt, zouden zij betere soldaten zijn als onze ongelukkige militairen, die niets anders hebben te verdedigen dan de roede, waarmede de machtigen hun zelve en hunne ongelukkige broeders geeselen.

..

Bestaat eens het algemeen stemrecht in de meest der Europeesche Staten, heeft dit eenig rechtvaardig kiesstelsel overal eene ware volksregeering aan het bewind kunnen brengen, dan zullen internationale scheidsgerichten de geschillen regelen, de oorlogen onnoodig maken en terwijl ons werelddeel van den gruwel des krijgs zal blijven gespaard, zal elke natie de millioenen winnen die nu aan het hatelijk militarisme verloren gaan.

Zoo voert het Algemeen Stemrecht tot hogere beschaving.

K.

DROGREDEKEN

TEGEN HET

Algemeen Stemrecht

« Het Algemeen Stemrecht kan de werklieden niets baten » dat is een alle-daagsch deuntje der vijanden van de politieke gelijheid. Het is gezongen en geaccompagneerd op alle mogelijke wijzen.

Vragen wij naar bewijzen, dan werpt men ons Frankrijk voor de voeten, waar inkomende rechten bestaan op vee en graan, waar de krijgsmacht zwaarder is dan in België, waar werkstakingen uitbreken en ten slotte weinig werklieden in de Kamer zetelen.

Het verveelt die heeren niet deze zaag dagelijks te spannen. Welnu, wij laten het ons ook niet vervelen, onze tegenstrevers die domme streken af te leeren.

..

Ten eerste, dient te worden gezegd dat de politiek geen mathematiek is dat is eene rekenkundig juiste wetenschap.

De uitkomsten van een staatkundig stelsel verschillen noodzakelijker wijze van land tot land, van stad tot stad, ja van dorp tot dorp, daar het afhankelijk is van de stoffelijke toestanden, de zeden en den graad van ontwikkeling, die eveneens van plaats tot plaats verschillen.

Er is meer. Een kiesstelsel is verbonden aan de historische vorming van eene natie. Deze invloed ondergaat Frankrijk in hooge mate.

Uitgebreide distrikten, het oude Bretagne, Vendée, Dordogne, Normandie, zijn fanatiek godsdienstig, koningsgezind en reactionair bij overlevering.

Het Zuiden. Provence, enz., hebben integendeel de republiek met de moeder-melk ingezogen, maar anderzijds is de eigenlijke geest van organisatie en klassenbewustzijn er minder ontwikkeld.

Ligt zulks in de zeden? Vindt het zijne stoffelijke oorzaak in het lachend en koesterend klimaat of bij gemis aan kapitalistische ontwikkeling?

Om het even, het feit is daar.

Geheel het Noorder-Departement integendeel heeft geene geschiedenis. De nijverheidskooits met betere loonen dan in Vlaanderen, de belgische overrompeling van fabriekwerkers heeft jaren lang alles beheercht en er de vereeniging half onmogelijk gemaakt door gemis aan ontwikkeling door de mengeling van ras en den regeeringsdwang van het keizerrijk en half onnoodig in de oogen van hen, die het gouden tijdperk der hooge loonen en nooit crisis eeuwig dachten.

Ziedaar reeds eenige historische feiten, die wegen op de uitslagen van het Algemeen Stemrecht in Frankrijk.

Er zijn er anderen, namelijk: het bederf de verbeesting en den dwang van het keizerrijk, waarvan de sporen in dit land nog niet zijn uitgewischt.

De fransche werklieden zijn ook betrekkelijk slecht vereenigd. Wat is de oorzaak? Zoekt die in de zeden der natie, in de wetten op de samenspanning, in al wat gij wilt, maar zeker is het dat dit gemis aan vereeniging de staatkundige macht der fransche arbeiders verzwakt.

Het is toch waarachtig de schuld niet van het Algemeen Stemrecht, dat de werklieden zich zoodanig niet inrichten om er voordeel bij te halen. En worden ze hierin door dwangwetten gedwars-boemd, dan is het Algemeen Stemrecht eene leugen, een woord, daar de daad, de manifestatie van dit recht feitelijk wordt belemmerd en de uitslagen aldus vervalscht.

Evengoed zou men dan het Algemeen kunnen invoeren met verbod van stemmen voor de arbeiders, om er dan op te wijzen dat dit recht als goede uitslagen zéro oplevert.

..

Men zegt: het Algemeen Stemrecht is de inkomende rechten genegen in Frankrijk. Aangenomen, maar het Algemeen Stemrecht toont in de laatste handelstractaten van Duitschland zeer duidelijke en gewichtige strekkingen tot den vrijhandel.

De reden daarvan is dus alweer niet te zoeken in het Algemeen Stemrecht, maar in den toestand dezer beide landen, daarenboven dan nog verbonden aan den algemeenen politieken en economischen toestand van Europa.

Men verwijt Frankrijk zijn militarisme, zijne oorlogsuitgave van 1000 millioen per jaar. Met welk recht?

Frankrijk is 18 maal grooter dan België; welnu ons oorlogsbudget zou in evenredigheid 55 millioen mogen bedragen. Dat is het ruim, het is meer zelfs en 't zou vergrooten als de koning en zijne militaire kliek vrij spel hadden.

Frankrijk heeft oorlog te voeren en gevoerd daarenboven; wij nooit.

..

Nemen wij nu voorbeelden die ons dichter onder de hand liggen om te bewijzen dat een kiesstelsel uit zich zelve niets is.

Wat is de cijns in België?

Paapsch en vrijhandelend te Antwerpen, paapsch en beschermend te Nijvel, vrijdenkend te Bergen met Houzeau, ultramontaansch, jesuitisch te Aalst met den brander Woeste.

De cijns gaf het bewind aan de liberalen gedurende een kwart eeuw, om het nu te laten in handen der papen.

Eene uitkomst gaf het met juistheid en onveranderlijkheid, het wettigde alle verdrukingsmaatregelen tegen het volk, het liet de uitbuiting vollen teugel en maakte van België het paradijs des kapitalisten en de hel der werklieden.

..

Wat men er ook van zegge, heeft het Algemeen Stemrecht niet overal gegeven wat men er van hopen mag, nergens is het totaal zonder goede uitslagen gebleven.

In de landen met Algemeen Stemrecht is de arbeidsbescherming uitgebreider, (zie ons artikel *Arbeidsregeling en Algemeen Stemrecht*), en wat meer is, zij heeft de verdienste toegepast te worden wat in België 't geval niet is.

De loonen zijn hooger in Frankrijk als in België, (zie ons artikel *De loonen in Frankrijk en hier ten lande*), en het onderwijs is verplichtend in Duitschland, Frankrijk, Zwitserland en Denemarken.

Dat dit laatste, verre van onze papen toe te lachen, hen integendeel afschrikt, daar ze meer van priesters en kerken, van gendarmen en kazernen houden, dat is begrijpelijk.

Voor ons die de spreuk gedenken *Kennis is Macht*, is het verplichtend onderwijs reeds het Algemeen Stemrecht waard.

..

Ziedaar wat er onverschiet van die beleeftdeverwitting onzer tegenstrevers dat Algemeen Stemrecht het volk niets kan baten.

Waarom, Mijne Heeren, er dan zoo voor geschrikt?

Waarom u aldus met handen en voeten verzet?

Omdat gij waarschijnlijk bewust zijt van die groote waarheid: In België, klein in oppervlakte maar zeer nijverig en dicht bevolkt, kan en het zal het Algemeen Stemrecht het maximum zijner vruchten afwerpen voor de werklieden.

De groot-nijverheid maakt den bodem hier vruchtbaar voor het socialisme, de vereeniging, de organisatie zijn een der karaktertrekken onzer natie, vooral van de Vlamingen.

't Is alles wat er behoeft om, bij middel van Algemeen stemrecht, het volk in staat te stellen reuzenstappen te doen op den weg zijner vrijmaking.

Dit alles kan voor u een reden zijn om tegen te spartelen. Voor ons werkt ze juist omgekeerd als aansporing, om meer dan ooit op te treden voor onze politieke vrijmaking, die onze verlossing uit de boeien van 't kapitalisme moet voorafgaan.

F. H.

Ons hart en ons verstand zeggen ons, dat alle mannen moeten medehelpen aan het bestuur van het land.

FRÈRE ORBAN.

Kamerzitting van 14 Juni 1864.

Algemeen Stemrecht schrikt mij niet erg af. Ik geloof dat de tijd zal komen dat het Algemeen Stemrecht in alle landen zal heerschen.

CHARLES ROGIER.

Kamerzitting van 22 Nov. 1870.

't Algemeen Stemrecht heeft Frankrijk gered en zal het nog redden.

HARDY DE BEAULIEU,
Oud-Burgervertegenwoordiger.

De loon

Het gelij is dat de goed hebb als de Fran bezitten.

« Werkli algemeen s recht, delo vergrooten er niet min Dit is ge

In Fran staking, al 4.50 fr. dat Wat wint Hoogstens

De mach rijk 1 fr. p werken.

De stoke per uur of werken. I voor 12 ur

De mijn 11 fr. per Belgie zijn de mijnwe schragers.

lieden zijn heid.

Het is o blik de lo geven, ma in de werk te noenmal zen, dat de hebben da

De dejet werklieden schaa- of groenten v een stuk ka bert, een ha koffij en ee het diner o eene goede

Er zijn u meenen reg in de mijn Overigen

het hier zo ons dan vo 500,000 of land verlate die ellende

Voor slo spreken. V boerenkne Belgie, en dat de Fran stemrecht, klimaat, ho

VI

Vooruit

De Vlaa enkel ten d grieven.

Het hers haar volle een onmist slechts een

Het doct opbeuring sedert drie uitgebuit.

Die opbe van de voll

Stellig is een volk te men aan e taal kan le ten er nood En die tijd loren.

Een tast heden volke in alle op zustereiland

Doch ho herleving

Ik antwo Door het

Zij, die dige versta genoten, m hem den v en beschav

De loonen in Frankrijk en in België.

Het geliefd thema onzer tegenstrevers is dat de werklieden het in België zoo goed hebben zonder Algemeen Stemrecht als de Fransche werklieden, die dit recht bezitten.

« Werklieden, roepen de vijanden van algemeen stemrecht, wat baat u het kiesrecht, deloonen zullen daardoor toch niet vergrooten, want men ziet in Frankrijk is er niet min ellende als in België! »

Dit is gelogen.

In Frankrijk gaat de aardewerker in staking, als hij slechts fr. 0,45 per uur of 4,50 fr. daags verdient voor 10 uren werk. Wat wint de aardewerker in België? Hoogstens 3.00 fr. daags.

De machinist der mijnen wint in Frankrijk 1 fr. per uur of 10 fr. voor 10 uren werken.

De stokers winnen in Frankrijk fr. 0,60 per uur of 6,00 fr. daags voor 10 uren te werken. In België winnen ze 3 frank voor 12 uren arbeid.

De mijnwerker wint in Frankrijk 9 tot 11 fr. per dag, de schragers 6 tot 8 fr. In België zijn deze loonen 4 tot 5,50 fr. voor de mijnwerkers en 4 tot 4,50 voor de schragers. De loonen der andere werklieden zijn in beide landen in evenredigheid.

Het is ons onmogelijk voor het oogeblik de loonen van al de stelen op te geven, maar eene eenvoudige wandeling in de werkersrestaurants op het uur van te noemen, is voldoende om te bewijzen, dat de Fransche werklieden het beter hebben dan de Belgische.

De dejeuner om 12 uren der Fransche werklieden bestaat uit een stuk ossen-, schaa- of kalfsvleesch, een bord met groenten volgens het jaargetijde, daarna een stuk kaas, Brie, Gruyère of Camembert, een halven liter goeden wijn, brood, koffij en een glasje cognac of rum; voor het diner om 4 of 6 ure voegt men daar eene goede vleeschsoep bij.

Er zijn uitzonderingen, maar als algemeen regel mag deze levenswijze, vooral in de mijnstricken worden aangegeven.

Overigens als de Belgische werklieden het hier zoo goed hebben dat de burgers ons dan voldoende uitleg geven waarom 500.000 of een half miljoen Belgen hun land verlaten hebben om in Frankrijk al die ellende te gaan deelen.

Voor slot: Laat alle Vlaamsche boeren spreken. Waar zijn de loonen van een boerenknecht hooger in Frankrijk of in België, en de zaak is aanstonds afgedaan, dat de Fransche republiek, met algemeen stemrecht, zijn rijke grond en schoon klimaat, hooger loon betaald als in België! D. M.

Vlamingen!

Vooruit voor Algemeen Stemrecht

De Vlaamsche Beweging heeft niet enkel ten doel de verdwijning der taalgrievens.

Het herstellen van onze moedertaal in haar volle recht is slechts een middel — een onmisbaar middel, doch ten slotte slechts een middel.

Het doel is de zedelijke en stoffelijke opbeuring van het vlaamsche volk, dat sedert drie eeuwen wordt verdrukt en uitgebuit.

Die opbeuring kan slechts bij middel van de volkstaal geschieden.

Stellig is het niet onmogelijk de taal van een volk te veranderen. Maar vooraleer men aan eene geheele natie eene andere taal kan leeren spreken en denken, moeten er noodzakelijk langejaren verlopen. En die tijd is voor den vooruitgang verloren.

Een tastbaar bewijs hiervan levert het heden volkomen verengelscht Ierland, dat in alle opzichten zoo ver beneden het zustereiland staat.

Doch hoe — en door wien — zal de herleving van onzen stam gebeuren?

Ik antwoord:

Door het volk, door het volk alleen.

Zij, die het geluk hebben eene volledige verstandelijke opleiding te hebben genoten, mogen ja het volk voorlichten, hem den weg wijzen, die naar welvaart en beschaving leidt.

Maar indien het volk niet begrijpen kan of niet begrijpen wil, zullen natuurlijk alle pogingen vruchteloos blijven.

Het is dus de plicht van de verlichte Vlamingen hunne door het lot minder begunstigde broeders met raad en daad bij te staan en alles in het werk te stellen om aan het volk te doen beseffen in welke richting zijne ware belangen liggen.

En hoe hebben de regeerende standen, hoe hebben zich de cijnskiezers van dien plicht gekwetend?

Zij hebben slechts aan hun belang gedacht. Zij hebben tusschen hen en het volk het verschil van taal als een muur opgeworpen. Zij hebben stelselmatig de negen tienden der Natie als onderdanen, niet als broeders bejegend.

Daarom zeggen wij aan de cijnskiezers:

Gij hebt uwen plicht verzuimd. Gij, die de voogden van het volk wildet zijn, gij hebt den onmondige wiens rechten en belangen u toevertrouwd waren, in uw eigen persoonlijk belang uitgebuit. 't Is genoeg. Een voogd, die zich zoo ver vergrijpt, wordt afgesteld en de onmondige vrij verklaard. Wij gaan u afstellen en aan het volk terugschikken wat hem toebehoort, namelijk: het recht om zelf over zijne eigene zaken te beslissen.

Ziedaar waarom alle vrijzinnige Vlamingen de onmiddellijke invoering van het Algemeen Stemrecht moeten vragen, te meer daar die eerste hervorming ons eerlang al de democratische maatregelen zal helpen veroveren, welke de zelfzucht der cijnskiezers ons stelselmatig heeft geweigerd, en in de eerste plaats de volle erkenning der rechten van onze taal.

Want, laat ons zulks niet vergeten, het volk is in merg en been Vlaamsch en Vlaamschgeind gebleven: het zijn enkel de zoogezegde regeerende klassen, die min of meer verfranscht zijn.

Dus, vooruit voor 't Algemeen Stemrecht!

A. PRAYON-VAN ZUYLEN,
Advokaat.

Schipper, oog in 't zeil.

Oog in 't zeil, schipper! roepen wij de vrienden van Algemeen Stemrecht toe. De meeste liberale bladen komen over, vele liberale associatiën verklaren er zich voor, het Algemeen Stemrecht maakt dagelijks meer geloovigen in 't klerikale kamp, 't gaat alles naar wensch en... wij schijnen het maar te moeten pakken.

Opgepast, dat wij 't vel van den beer: cijns, niet verkoopen vooraleer hij geschooten is. De beer leeft nog, hij grolt nog, hij kan nog verslinden en wij van onzen kant, zullen maar aan zijn dood gelooven wanneer wij hem, door de eerste kiezing met Algemeen Stemrecht goed en deugdelijk, maar zeer burgerlijk begraven hebben.

Van hier tot daar: Oog in 't zeil, schipper, er daagt onweer op!

En waar is 't onweder, hier?

De zaak rekken; de vrienden van Algemeen stemrecht vervelen of verbitteren. Het hun moede maken, dat zij den strijd opgeven of den boel stukken slaan.

Schipper, oog in 't zeil!

De beer gaat knoeien en trachten te bijten. Wij gaan zijn nagelen snijden en hem aan een ketting leggen, niet waar? Zeker. Dus geen verveling en geen verbittering!

Maar als de Kamer den cijns heeft vernietigd en de Constituanten aan het bespreken is van 't nieuw kiesstelsel, dan gaat de kat op de koord dansen.

Zeker is het, dat Algemeen Stemrecht de meestekans heeft om er door te komen.

Goed, maar oog in 't zeil op de uitsluitingen. Daar zal 't paard gebonden staan.

Koning, paap, doctrinair, 't zal al voor 't Algemeen Stemrecht zijn, zij zullen er allemaal heel hun leven voor geweest zijn, maar als het er zal op aankomen het in te voeren, gaan zij trachten het te wringen.

Zij zullen het getal onwaardige kiezers zoo groot mogelijk zien te maken en daar tegen moeten wij opkomen.

Vuile broekens, vadermoorders, moordenaars voor hun leven of voor lange jaren van 't kiesrecht berooven, is verstaanbaar, maar men spreekt ook van armen die door de openbare liefdadigheid wor-

den ondersteund, van hun kiesrecht te berooven.

Daartegen moet worden gewerkt en elke partij, die er mede voor den dag komt, moet hardnekkig worden bestreden.

En waarom?

Vooreerst, in alle Vlaamsche steden en dorpen en zelfs Waalsche, ook in Doornijk onder andere, zijn er met honderden, met duizenden werklieden zelfs, die door d'openbare liefdadigheid een brood en eene teloor soep krijgen.

Zijn die lieden verantwoordelijk voor hunne kleine loonen, voor hun ellende, die hen verplicht te leven van aalmoezen?

Neen, want zij brengen genoeg voort om andere te verrijken.

En d'arme sukkelaars die de treurige gevolgen dragen onzer stiefmoederlijke maatschappij, die dus 't meest van allen behoeven hebben aan stemrecht, zou men van hun recht berooven.

Wat, de maatschappij zou zetot ellende doemen en hen dan hun ellende verwijten als een misdaad, er hen voor doen boeten?

Zulks dulden, ware onrechtvaardig en onpolitiek voor de volkspartij. Alle man kiezer, dat moet de leuze zijn en wie er tegen is, oorlog aan den vijand der werkers oorlog aan hen die 't Algemeen Stemrecht willen wrigen.

D'uitsluiting der lieden kan aanleiding tot bedrog geven. Men kan verplicht worden zich op den armenboek te schrijven, anderen kunnen het doen om aan den dwang der rijke politieke gasten te ontsnappen, enz., enz.

Geen uitsluiting. Recht voor allen! dit moet de leuze zijn!

Daarom, schipper, oog in 't zeil!

E. A.

De tijd nadert dat alle natien, de eenen vroeger, de anderen later, geene andere machten zullen laten bestaan dan deze welke, door de kiezing, rechtstreeks den volkswil vertegenwoordigen.

EMILE DE LAVELEYE,
Hoogleraar.

DE ARBEIDSREGELING EN HET ALGEMEEN STEMRECHT

Eerst met 1^e Januari aanstaande gaat in België eene beschermende arbeidswet in voege.

Deze werd slechts verkregen, niet door de goedwilligheid der heeren regeerders door den cijns, maar dank aan de opstanden in het Walenland, die een oogenblik in het koninkrijk en kapitalistisch kraam verwarring en schrik deden heerschen.

En toch is deze wet nog verre beneden dezen, die in andere landen bestaan waar het Stemrecht uitgebreider is.

Zoozien wij dat in Duitschland de kinderen van 12 tot 14 jaar slechts 6 uur mogen werken en dri uren verplichtend onderwijs moeten genieten, terwijl bij ons een werkdag van 11 ure wordt toegestaan.

In Zwitserland is alle arbeid tot 14 jaar verboden.

In Engeland, waar 't Stemrecht uitgebreider is dan in België, mag het dertienjarig kind slechts 5 uur per dag werken tegen 11 in België en 3 ure daags onderwijs is verplichtend.

In Denemarken wordt aan kinderen van 14 jaar insgelijks slechts 6 1/2 uur en in Zweden en Noorwegen, met uitgebreid stemrecht, 6 uur arbeid toegestaan.

Ten onzent mogen ze het dubbel getal uren werken.

Voor jongelieden is het verschil eveneens waar te nemen.

Terwijl in België de koning den arbeid van jongelieden van 14 tot 16 jaar moet regelen — en die persoon is 't huis in 't regelen van arbeidswetstien, door ondervinding natuurlijk! — zien wij dat Duitschland bepaalt: 10 à 11 uren, Engeland 10 uren, Zwitserland 11 uren met schooltijd afgewisseld, Zweden en Noorwegen 10 uren.

Van 16 tot 18 jaar is de arbeid onbeperkt in België, terwijl hij in Zwitserland gebracht is op een maximum van 11 en in Zweden en Noorwegen op 10 uren.

Deze enkele gegevens zijn voldoende om te bewijzen, dat Algemeen Stemrecht noodzakelijker wijze invloed moet uitoefenen op de wetgeving van een land in 't voordeel der werklieden.

F. H.

EEN PLEIDOOI

VOOR

ALGEMEEN STEMRECHT.

Een oude vlaamsche spreuk zegt, dat *arbeid adelt*. Wat moet d'n ons volk rijk aan adel zijn, vermits het een der werkzaamste van heel de wereld is.

Jules Ferry wees dezer dagen, in de fransche Kamer, ons als een toonbeeld van noeste vlijt aan, toen hij betoogde, dat België, met eene bevolking van 6 miljoen zielen, jaarlijks voor 2 duizend 68 miljoen handel en nijverheid drijft, terwijl, bijvoorbeeld, Italië, met 30 miljoen inwoners, ons in zakenhandel slechts met 600 miljoen te boven komt.

Die cijfers spreken luider dan elke lofreden. Zij getuigen, dat ons volk, ofschoon op staatkundig gebied bijna verloren in den stroom van de Europeesche nationaliteiten, uitschittert door bedrijvigheid, voortbrengst en nuttigheid.

En aan dien weergaloozen arbeidslust paart het eenen gezonden, kalmen, beredeneerden geest, een diepen eerbied voor de orde en den vrede, eene ingeboren liefde voor de vrijheid.

Onze werkende klas, zoo vaak in hoogere kringen misleid en gekleinacht, mag fier op haar zelve zijn, want haar arbeid was de milde bron waaraan onze nationale voorspoed ontsproot. Zij heeft ons klein landeken groot gemaakt in innerlijke waarde, in nut in faam.

Wie zulke getuigenschappen van hooge burgerdeugd bezit, is waardig om aan de staatsregeling deel te nemen. Het ware eene misdaad hem langer op politiek gebied te miskennen.

Men voert wel eens tegen het Algemeen Stemrecht aan, dat de werkeide klas geene genoegzame politieke bekwaamheid bezit.

Wij vragen hier aan die beschuldigers ons hun bekwaamheidsdiploma te toonen. Zijn het bij geval de 50 clericale stemmen meerderheid in de Kamer?

Zijn het misschien de 2 milliarden welke ons land sedert 1830 op zijn schuldboekje zag aantekenen?

Of zijn het dan de ondergang van ons volksonderwijs, de ontoereikendheid onzer landverdediging, de bekrompen toestand van landbouwers en ambachtslieden, de snelle aangroei der kloosterplaag en de wassende vloed der volksarmoede, die ons het peil hunner staatkundige bekwaamheid moeten geven?

Geloof ons, heeren behouders, wanneer men zooveel en zulke grove fouten op zijne rekening heeft, dan doet men goed van uit welbegrepen voorzichtigheid over de onkunde van anderen te zwijgen. Gij hebt om de bedreven feilen veel behoefte aan vergiffenis. En het Algemeen Stemrecht is edelmoedig genoeg om u die te schenken en bovendien het werk te herstellen dat gij, bij gebrek aan geest en hart, verknoeid hebt.

« De beste politieke school voor het volk, zei ergens een staatsman, is de stembus. » Die meening is ook ons. Om goede vertegenwoordigers te leeren kiezen — hoofvereischte der politiek — hoeft men niet meer te weten op hoeveel tijd Saturnus zijnen kringom de zon beschrijft of wie de uitvinder is van den telescoop; men hoeft rechtzinnige kandidaten uit woordverbrekende, volksgezinde principen en daden uit anti-volksgezinde te kunnen onderscheiden.

Goed stemmen leert men niet door algebra of door plantenkunde, maar door stemmen, net als een timmerman timmeren leert met hamer en schaaf te hanteeren.

Wanneer de man uit de volksklas zijn kiesrecht bezitten zal, zal hij de belangen van 't land onderzoeken, die ook zijne rechtstreeksche intresten zijn. Alleen het gedacht voor iets geteld te worden in het vaderland dat hij liefheeft, zal in hem het besef van eigenwaarde ontwikkelen en dit besef is den lande eenen waarborg voor zijne politieke eerlijkheid en zijne gezonde uitspraak.

Het oogenblik is nabij waarop het zoo lang gewenschte en nagestreefde Algemeen Stemrecht eindelijk triomfeeren zal. Als de bewoner der poolstreken, na een maandenlangen bangen winternacht, op de

toppen zijner ijsbergen geklommen, aan den wijden horizon de eerste tintelingen van den opkomenden dageraad ontwaart, dan stijgt uit zijne beklemden ziel een ontzagelijke kreet van geestdrift, van ontslaving op. Na de traag kruipende, ontzenuwende duisternis rijst het heerlijke daglicht, na de doodende kou daalt de verwikkende zonnearmte.

Zulke kreet van zielevreugde zal ook weldra uit de borst der belgische democratie opgaan, wanneer, na den langen, bangen nacht der reactie, eindelijk het uur van politieke gelijkheid zal slaan, wanneer het Algemeen Stemrecht tot onze nationale instellingen zal behooren.

Gewapend met het stembriefje, zal de werkende klas en kleine burgerij zelf haar toestand kunnen verbeteren, verbetering des te duurzamer daar zij door eigen kracht zal verkregen zijn.

JAAK GRESSER,
Lid van den Antwerpschen
Gemeenteraad.

Algemeen Stemrecht ook voor de Vrouw.

Heden 25 December wordt in onze Stad het eerste Vrouwen-Congres gehouden. Een verbaasd verschijnsel mag het heeten dat zij die altijd slaafsch en onderworpen het hoofd bogen onder den smaad haar door de wet aangedaan, thans al het vernederende van haren toestand beginnen te begrijpen en handelend optreden tot verovering van hare politieke rechten.

Dezelfde woorden sinds zoovele jaren door de arbeiders tot de burgerij gericht, herhalen nu ook de vrouwen en ook zij zeggen: « Plaats voor ons! want wij ook zijn menselijke wezens, wij ook zijn nuttige leden der samenleving, wij ook willen niet langer als verstootelingen, als parias in ons eigen land worden behandeld!

De zelfde argumenten die men gebruikt ten opzichte van het Stemrecht voor de mannen, kan men en nog in veel sterkere mate gebruiken ten opzichte van het stemrecht voor de vrouwen.

Men vraagt het stemrecht voor den werkmans: 1. Omdat hij in den staat plichten te vervullen heeft. Welnu wij vrouwen vervullen er evenveel en vervullen die zoo trouw als de mannen. 2. Omdat hij als voortbrenger nuttigen arbeid verricht en in vergoeding het recht moet hebben zijne stem te laten hooren in het regelen der maatschappelijke zaken. Wij verrichten even nuttigen arbeid als hij en moeten dus als vergoeding hetzelfde recht genieten. 3. Omdat hij in den staat de meest verdrukke is en dus het meest behoefte heeft aan politieke macht. Wij vrouwen, die dubbel zooveel worden verdrukt dan de mannen hebben er bijgevolg nog meer behoefte aan.

Even als de arbeiders moeten wij gehoorzamen aan wetten die wij niet mogen helpen maken, die wij het recht niet hebben goed- of af te keuren. Nochtans moet de wet de uitdrukking zijn van den wil van allen die er zich moeten aan onderwerpen. Alle burgers en burgeressen moeten persoonlijk of door diegene die haar vertegenwoordigen aan hare samenstelling medewerken, die wetten moeten gelijk zijn voor allen, en voor de wet gelijkzinnige moeten ook allen toegelaten zijn tot al de bijzondere en openbare ambten, elk naar volgens zijne bekwaamheid. Dit stelsel alleen is rechtvaardig en in naam der rechtvaardigheid eischen wij er de toepassing van.

Wij willen niet langer op ééne lijn worden gesteld met krankzinnigen en idioten! Wij duldten niet dat men ons langer beneden de ergste misdadigers stelt. Nevens den man vervullen wij onze plichten, nevens hem eischen wij onze rechten.

Is die eisch overdreven? Geenszins! Hij is meer dan gewettigd! En nochtans, hoe rechtvaardig hij ook zij, vindt hij talrijke tegenstrevers.

Het stokpaardje der heeren is: de vrouw is onwetend. Volgens hen zou de vrouw bepaald slecht gebruik van haar kiesrecht maken. Vooreerst schijnen zij er niet aan te denken, dat, indien de vrouw onwetend is, dit niet hare schuld maar de hunne is. Volgens hen is de plaats der vrouw in haar huisgezin, hare

bezigheid moet zich bepalen, bij kinderen op te voeden, soep te koken, kousen te stoppen, naaien, wasschen, enz.

Telkenmale eene vrouw het waagt dien engen werkkring te verlaten, en zich met openbare en politieke zaken te bemoeien, klinkt, het reeds honderd malen herhaalde: « Foei! dat is maar goed voor mannen; dat past niet voor eene vrouw! »

En wanneer men haar aldus stelselmatig in hare keuken terugdringt, heeft men het recht niet haar telkens hare onwetendheid voor de voeten te werpen. Dit argument zou een schijn van rechtvaardigheid hebben indien men om de zelfde reden ook de onwetende mannen uitsloot, gezien men dit echter niet doet is deze tegenwerping volkomen krachteloos. Daarentegen kunnen wij aanvoeren dat het onrechtvaardig is het stemrecht aan zoovele geleerde, ontwikkelde vrouwen te onthouden, terwijl men het aan de onwetendste mannen toekent, en aldus bewijst den wil van den onbekwaamsten onzedelijksten man te verkiezen boven den wil van eene vrouw, die alle waarborgen van bekwaamheid en zedelijkheid oplevert.

Dergelijke instelling, verre van de vrijheid te waarborgen, zou maar al te dikwijls de rede, aan de belangen van enkelen opofferen, en zou dus niet eene daad van vrijheid en menselijkheid maar eene daad van geweld en despotisme zijn. Of elk menselijk wezen heeft geene ware rechten, of allen hebben dezelfde, en diegene die stemt tegen het recht van anderen, verbeurt zijne eigene rechten.

Eerst dan wanneer het stemrecht en aan mannen en aan vrouwen wordt gegeven, zal het algemeen zijn, tot zoolang is het geen recht, maar een **voorrecht**. Even als de man is de vrouw mensch en moet zij als dusdanig worden behandeld. Hierin zijn Noord-Amerika en Engeland ons ver vooruit, daar even als in Saksen en Chili genieten de vrouwen gedeeltelijk stemrecht. Rechter Kingmen legt daaromtrent de vleiendste verklaring af. Ook de heer Neffizer, stichter en oud-hoofd-opsteller van het blad *Le Temps*, wiens karakter en onpartijdigheid de echtheid zijner verklaringen waarborgt, verklaart bij de kiezingen in Engeland te hebben gadeslagen en bevonden, dat de uitslagen veel beter waren sinds de vrouwen er deel aan namen. « Het recht, zegt hij, dat de vrouwen uitoefenen verheft haar in hare eigen oogen, het zet haar aan te denken en zich te ontwikkelen, vandaar de onvoorziene uitslag, dat de vrouwen, verre van de reactie te steunen haar den rug toekeerden; bijna overal zijn zij een steun voor de liberale partij. » Waarom zou de uitslag hier in België niet even-zoo zijn? Zijn wij belgische vrouwen min vatbaar voor ontwikkeling dan de Engelsche? Zijn wij minder bekwaam dan de onbeschaafde neger uit Noord-Amerika? Dat men er slechts de proef van neme, en hier ook zal de uitslag de beste verwachtingen overtreffen. Wij, vrouwen, aanzien het stemrecht als een recht, als een plicht van eerste klas, die het ons niet toegelaten is om gelijk welke reden op te offeren en zijn bereid uit al onze krachten tot deszelfs verovering te strijden. Eerst dan heeft men reden ons 't stemrecht te weigeren wanneer men bewijzen kan, dat wij geene menschen zijn, dat wij beroofd zijn van reden en geweten, dat wij niet in staat zijn ons te ontwikkelen, dat onze bijzondere belangen onafhankelijk zijn van de publieke belangen, dat al hetgeen de mannen op politiek gebied uitvoeren ons niet aangaat, en dat ons leven zoodanig met dat van de mannen uiteenloopt, dat wij den tegenslag niet ondergaan van den druk, die de mannen op het bestuur der publieke zaken uitoefenen.

Gezien dergelijke bewijzen onmogelijk om leveren zijn, houden wij onzen eisch krachtig staan, ons voornemende er desnoods voor te offeren en te lijden, en geen duimbreed achteruit te wijken, tot dat wij hebben bekomen:

Algemeen Stemrecht ook voor de Vrouwen.

EMELIE CLAYS.

Geen mensch, hoe verheven van geest hij ook zij, is hoog genoeg om anderen zonder hunne toestemming te regeren. LINCOLN, voorzitter der Noord-Amerikaansche Republiek.

WAT IS DE UITKOMST?

Toen wij na de betooging van 10 Oogst 1890 van Brussel kwamen, hoorden wij hier en daar vragen: Wat is de uitkomst? Wat hebben de manifestanten nu gewonnen?

En burgerredakteuren aapten dit na en stelden ons ook zeer naïf deze vraag, wel hopende ons daarmee in den klem te krijgen.

Wij wisten wel dat onze katholieke en liberale vertegenwoordigers, zoo op eens ons het stemrecht niet zouden hebben gegund, want daarvoor zijn ze veel te egoïstisch en verachten zij het arbeidende volk, van wie zij wel het leeuwen-aandeel zijns arbeids willen, maar het geen enkel recht willen schenken, voor al zijne plichten.

Wij waren tevreden en gelukkig over den uitslag! Duizende en nogmaals duizende arbeiders waren uit alle gouwen des lands naar de hoofdstad gestroomd om voor paleizen van koning en ministers, voor het Natiepaleis zelf, de eischen te laten hooren in naam van duizende gedwongene tehuisblijvers, dat zij als staatsburger wilden worden geteld en stemrecht moesten hebben om zich als werkmans te doen eerbiedigen.

De duizenden die in Brussel waren saamgestroomd, die onder vreugdezangen en muziek lieten hooren wat zij wilden, brachten hoop en begeestering door gansch het land, sleepten de lamlendigen mede, beurden de halfslachtigen op en vergrootte den strijd lust onder allen voor dit menschenrecht.

De uitslag dezer grootsche manifestatie sloeg onze tegenstanders met schrik en bracht verdeeldheid in hunne rangen. De heimelijke hoop, eene conservatieve partij te kunnen vormen tegenover diegenen die streefden naar meer recht, was helaas vervlogen en het gebouw, waarin onrecht en alleenheerschappij troonde, werd langzamerhand ondermijnd en zal weldra instorten.

En dit is dank aan onze propaganda, aan onze onophoudende agitatie!

Wat heeft het volk gewonnen?

Ah, heeren bevoorrecht, uit dien strijd om stemrecht, heeft de werkende stand de overtuiging opgedaan dat het de macht is door zijn getal en dat dit getal bewust van zijn goed recht, zich met vastberadenheid betere toestanden kon geven.

Loochent dit eens, heeren tegenstanders! Dit kunt ge niet, want de bewijsoveringen onzer gezegdens zouden u de tong snoeren.

Is het 't volk niet, dat door de eene of andere drijfveer aangezet usterken oppermachtig maakte en zich zelf vergat?

Wie vormt de macht van die drie erge bondgenooten, koninkdom, priesterheerschappij en kapitalisme, die de menschheid naar den klassenkrijg, de algemeene verslaving en de armoede voeren! Wie? Het volk!

't Is het volk, 't zijn de geloovigen, die de kerk, sterk en oppermachtig maken, door zich rond haar te scharen. Dat de geloovigen de kerk moesten verlaten, niet meer ter biecht gaan of de communiebank naderen, en die kerk die steunt op de almacht gods is zwak en nietig omdat de geloovigen haar hebben verlaten.

Het koninkdom is hier ook machtig en sterk, omdat rond hem een groot getal volkskinderen zijn geschaard, die geweren hanteeren, in een woord, die zich oefenen om zoo goed mogelijk die moordtuigen te gebruiken.

Welnu, ontleent aan die instelling, de legers, de volkskinderen, en ge ziet in eens al die macht als kaf voor den wind verstuiwen, omdat al diegenen haar zijn ontnomen die de macht er van vormen.

En nu het kapitalisme! Wie maakt dat oppermachtig? De werkers.

Het is door den arbeid dat het kapitaal rente afwerpt, die aan een aantal nietsdoeners ten goede komt, terwijl de voortbrengers een al te ellendig leven slijten. Zonder arbeid is er niets, leeft er niets! dat is de waarheid.

Ontneemt aan het ambbeeld den smid, aan den weefstoel den wever, aan de spinmolen den spinner, aan de schaaftbank den timmerman, aan de machinen den vuurstoker, aan het land den landman, aan den oven den bakker, aan de koolmijn de kolendelvers, in eens aan al den arbeid

de werkers en na korten tijd zou het land in eene woestenij zijn herschape!

Ziedaar ineens de macht van het volk! Welnu, 't is die macht waarin wij hopen, die ons geestdrift schenkt en onze overtuiging sterkt, toch eens datzelfde volk naar betere maatschappelijke toestanden te voeren.

En wat is nu de uitkomst? Iets prachtigs, mijnheeren! Het volk heeft de hardnekkigste reactie ter neer geslagen die ons land heeft gekend. Van den doctrinairen Frère tot den ultrakatholieken Woeste, heeft het verpletterd en hun toegeroepen:

Wat het volk wil, moet het hebben!

Het volk heeft dus gewild, het heeft gehoor gegeven aan de roepstem zijner lijdende broeders en het zal weldra de vruchten plukken van zijn koenen strijd.

F. S.

AAN WIE HET RECHT?

Wie heeft het recht de kiezers voor de wetgeving te benoemen?

Wel, wie anders dan de wet.

De wet? Wie is dat?

Ja, de wet, ziet ge wel, ... de wet, ... dat is...

Halt la, wij zullen het in uwe plaats zeggen.

De wet is een beschreven stuk papier, opgesteld door de mannen uit de Kamers en waaraan ieder zich te gedragen heeft.

Moet men zich daaraan onderwerpen, hoe ook de bevelen zijn daarin vervat?

Volgens het zeggen van de mannen die de wet opstellen, ja.

Wie heeft hen de macht daartoe gegeven?

Zij zelf, gezamenlijk met de honderdduizend rijkste inwoners van België!

Als het slechts de rijken — of betrekkelijk rijken — zijn die hen benoemd hebben dan zijn hunne wetten zeker ook enkel voor de rijken gemaakt?

Ja, in dezen zin: dat alle bescherming en gunsten en voorrechten voor de rijken zijn, en alle lasten voor de armen.

Waarop gronden zij hun voorrecht de armen te mogen berooven van rechten?

Op allerlei ongeijmdheden, de eene al gekker en onrechtvaardiger als de anderen.

Noem er eens eenigen?

Volgens hun zeggen hebben de armen geen belang bij de goede regeling der staatszaken en zijn bovendien te dom om er iets van te begrijpen!

Is dit zoo?

Geenszins, want de domheden van onze staatsmannen zijn niet meer te tellen, als getuigen daarvan zijn de forten van Antwerpen en der Maas, het paleis van justicie te Brussel, de knoeierijen met de nationale bank, de congo onderneming, de legerinrichting, enz., enz., al zaken die meest in het nadeel der armen zijn, en waarvoor zij moeten zweeten!

Aan wie behoort dan het recht de kiezers te benoemen.

Wel, aan iedereen!

Daar we allen Belgen zijn heeft de een niet meer recht dan de ander; wie het tegendeel beweert, en zich zelf voor voorname wijzer of uitstekender houdt dan zijn buurman en daarop zijn eigene verheffing en de vernedering van een ander wil gronden, maakt zich schuldig aan misdadigen eigenwaan die belachelijk zou zijn, ware het niet dat de lamlendigheid der overgrote meerderheid aan die pretentie een schijn van waarde geeft.

D. W.

Hoe ver wij nog ten achter zijn, wat algemeen kiesrecht aangaat, dat kan men zien uit het aantal kiezers ten opzichte der bevolking.

Van de 100 inwoners zijn kiezers:

In Frankrijk	26.5
» Griekenland	23
» Zwitserland	22.6
» Duitschland	20
» Portugal	18
» Engeland	15
» Italië	8.2
» Oostenrijk	7.3
» Noorwegen	6.28
» Zweden	6.2
» Nederland	2.95
» België	2.21

Wij komen dus Nederland achteraan sukkelen.

Nu het gaat er in die beide landen ook naar!

HET O

Dit is de systeem de huidige

Daardoo

De huur

die een ca

30 frank in

inwoners,

van 5000

60 franken

20 000 inw

Dit stels

gelijk het

Antwerpen

zooveel be

meëbrengt

Rijke he

door 't ver

grond, do

onderdeele

ken als zij

De rege

cadastraal

eigenaar k

ren, ten ei

zingen te

Andere

volgen.

Veronde

4900 inwo

aan 30 fr

kiezels ;

5000 zij zij

zij niet sle

gemeente

die maar k

cadastraal

Vermind

of onder d

deel, een

recht, di

waren, al

sen in nie

Elkeen

stelsel ver

klasse van

beroofd w

volgen :

De vade

Hij, die a

toekomstig

der natie

De we

slechte se

plicht is in

op te eten

14 en 16 u

Zeet ve

fr. 1.50 da

dag verdi

huis van

kunnen b

De aar

openbare

ken arbe

werk tot e

worden v

dus onmo

kadastraal

Honder

in de gro

in Heneg

een jaar

Frankrijk

openbare

—en met

afgedank

eindigt.

De viss

lange en

huisvestin

door lang

goedkoop

Aldie

brengers

omdat zij

welstand

Ah, d

der etike

woordelij

zij niet k

Meer r

Te Ge

verhuist

roggebro

ger werk

te zijn,

troosten

goedkoop

ders moe

meer.

Is het

wevers

HET OCCUPATIESTELSEL

Dit is de naam van het knoeiers-kies systeem dat men in de plaats van den huidige cijns wil plaatsen.

Daardoor zouden kiezers zijn :

De huurders van huizen of gronden die een kadastraal inkomen hebben van 30 frank in gemeenten van min dan 5000 inwoners, van 42 franken in gemeenten van 5000 tot 20.000 inwoners en van 60 franken in gemeenten van meer dan 20.000 inwoners.

Dit stelsel, dat de armen uitsluit, zou, gelijk het katholiek blad *l'Escaut* van Antwerpen het te recht opmerkte, nog zooveel bedrog als de cijns van 42 frank meebrengen.

Rijke heeren of maatschappijen zouden door 't verpachten van kleine perceelen grond, door 't verhuren van huizen in onderdeelen zooveel kiezers kunnen maken als zij willen.

De regeering of haar agenten zouden het kadastraal inkomen van dezen of genen eigenaar kunnen verhoogen of vermindern, ten einde zijnen invloed op de kiezingen te vergrooten of te verkleinen.

Andere onrechtvaardigheden zouden volgen.

Veronderstellen wij eene stad met 4900 inwoners; de bewoners van huizen aan 30 frank kadastraal inkomen, zijn kiezers; de bevolking klimt boven de 5000 zij zijn geen kiezers meer — alhoewel zij niet slechter of armer zijn — want de gemeente valt in de categorie der plaatsen die maar kiesrecht verleen aan 42 frank kadastraal inkomen.

Vermindert de bevolking onder de 20 of onder de 5000, dan krijgen, integendeel, een groot getal personen het kiesrecht, die er vroeger onwaardig voor waren, alhoewel hun welstand of kennis in niets zijn gestegen.

Elkeen zal met ons dit afschuwelijk stelsel verwerpen als hij zal zien welke klasse van lieden er door van het kiesrecht beroofd wordt en die wij hieronder laten volgen :

De vader van familie met vele kinderen ! Hij, die aan 't land krachtige jongelingen, toekomstige moeders schenkt, 't bestaan der natie verzekert en helpt vereeuwigen.

De werkman, wiens ambacht lange slechte seizoenen heeft, waarin hij verplicht is in ellende de weinige spaarcenten op te eten die hij in 't goed seizoen, door 14 en 16 uren arbeid daags, vergaarde.

Zeer vele boerenknechten, die 's zomers fr. 1.50 daags, 's winters 10 stuivers per dag verdienen en zelfs op den buiten geen huis van 30 franken kadastraal inkomen kunnen bewonen.

De aardewerkers, die aan de groote openbare staats-, provincie- en stadswerken arbeiden en door den aard van hun werk tot een Bohemers- en zwerversleven worden verplicht, altijd op logist zijn en dus onmogelijk een huis met voldoende kadastraal inkomen kunnen bewonen.

Honderde metaalbewerkers, die werken in de groote ijzerfabrieken, drie maanden in Henegouwen, zes maanden rond Luik, een jaar in 't Noorderdepartement van Frankrijk — alvolgens die werkhuizen in openbare aanbestedingen werk bekwamen — en methoopen worden aangenomen en afgedankt naarmate het werk begint of eindigt.

De visschers en de zeelieden, die door lange en talrijke afwezigheden weinig huisvesting op vast land behoeven of, door langs de zeekusten te wonen, in goedkope woningen leven.

Al diegenen en vele andere nuttige voortbrengers zijn van het stemrecht beroofd, omdat zij de uitwendige teekenen van den welstand en het verstand niet hebben !

Ah, die dwaze en schandige politiek der etikette ! Al die lieden worden verantwoordelijk gesteld voor toestanden, die zij niet kunnen veranderen.

Meer nog.

Te Gent vervalt de weefnijverheid, zij verhuist naar den buiten, op zoek naar roggebroodloon. De wevers die vroeger werk hadden en om dicht bij het werk te zijn, zich eene hooge huishuur getroostten, zullen nu zonder werk naar goedkope kamers, achterhuizen of zolders moeten zoeken en zij zijn geen kiezer meer.

Is het nu rechtvaardig, de gentsche wevers verantwoordelijk te stellen voor

eene crisis in hun beroep, ontstaan door de onkunde der fabrikanten en door de nijldige internationale concurrentie ?

Nog andere voorbeelden om de schandelijkheid van het occupatiestelsel te doen uitkomen.

Een letterzetter van Brussel ontvangt voor het zetten van 4000 vierkanten fr. 5.50, te Gent ontvangt een zetter voor hetzelfde werk fr. 3.50, fr. 3.25, soms maar fr. 3.00 en te Brugge fr. 2.50 hoogstens.

Ziedaar drie werklieden, deze van Brugge, Gent en Brussel, die een werk verrichten dat denzelfden arbeid, dezelfde kennis en dezelfde zorg vereischt : alle drie werken aan boeken en gazetten, die heel het land door gelezen worden en de Brusselaar is kiezer, de Bruggeling is het niet, de Gentenaar misschien.

Laat de Brusselaar naar Brugge gaan werken, de Bruggeling naar Brussel, die zettters blijven dezelfde menschen, dezelfde werkers en door de verplaatsing van stad worden zij als kiezer geacht of als onwaardig veracht, al door de fameuze theorie van De Smet de Zaeger over de uitwendige teekens !

Dit schandelijk systeem zal de eerbiedwaardigste menschen met de schande : onwaardig tot kiezen, treffen.

Een vader heeft nijdig gewerkt om zijne kinderen een goed bestaan te schenken en door zijn voorbeeld bij zijne kinderen de liefde tot hunne ouders warm en levendig gehouden.

De moeder is in den strijd bezweken en vader blijft over, zwak, ziekelijk, onbekwaam in zijn eigen onderhoud te voorzien.

Zijn zoon, die zijn vader hartstochtelijk bemint, neemt hem in zijn huis, geeft hem door zijne liefde en zorg weer wat de vader hem schonk toen hij een kind was en de zoon is misschien kiezer, de vader zeker niet.

Is er nu een eerbiedwaardiger man dan de vader, welke aan het land zulke zonen schenkt ? En hij is geen kiezer, want het huis is door zijn zoon gehuurd.

Een zoon wordt gewaar dat moeder en vader verzwakken en weldra in hunne eigene behoeften niet meer zullen kunnen voorzien.

Terwijl anderen voldoen aan de behoeften des harten, eene vrouw zoeken om in het huwelijk de volmaking des levens te vinden, blijft hij 't huis, werkt met of voor vader en moeder en hij, die waardige zoon, is geen kiezer, want het huis is door vader gehuurd.

En terwijl al die nuttige menschen, al die eerbiedwaardige wezens van de stembus worden verwijderd, zullen kiezer zijn, de rijk geworden bordeelhouder, die in zijn eigen huis woont en de souteneur, de Alfons, die leeft op het lijf en op de verkochte kussen eener ongelukkige vrouw.

't Is nog niet al.

Een oorlog dreigt tusschen Duitschland en Frankrijk. Elkeen vrees dat België, even als in 1815 te Waterloo het slagveld zal worden der strijdende natien en wat zal dan geburen ?

Dat de volkskinderen zullen moeten optrekken om 's lands grenzen tegen vreemden inval te beschermen.

De burgersbladen zullen warme en talrijke oproepen richten tot de vaderlands-liefde van allen.

De volkskinderen trekken naar de grenzen, hunne ouders zonder steun, hunne vrouw zonder echtgenoot, hunne kinderen zonder vader, allen zonder brood achterlatende, om daar hun leven voor het vaderland te offeren.

En die werklieden, welke men zoo verheven, zoo subliem acht om alle liefde tot het gezin, liefde tot het leven te offeren op het altaar des vaderlands, worden te slecht gekend om de wetten te maken in dit land, dat zij met hun lijf moeten beschermen.

Ha, moest iemand zoo onbeschaamd zijn in 't openbaar zulke theorie te verdedigen, een onweer van verontwaardiging barsste los, dat den lasteraar der armen vol schrik van het spreekgestoelte zou vluchten.

E. A.

Al de staatsburgers hebben het recht aan het opmaken der belastingen deel te nemen, haar gebruik na te zien en er zich rekenschap van te geven.

De rechten van den mensch en van den burger van 1793.

EENE VOORZEGLIG

OP BELGIE TOEPASSELIJK

In de maand Februari 1848 brak te Parijs eene Revolutie uit, die het koninkdom omverwierp. de Republiek uitriep en het Algemeen Stemrecht instelde.

Vóór de Revolutie heerschte, evenals in België, het Cijnsstelsel.

Op 34 miljoen Franschen waren 250 duizend kiezer.

De burgers en werklieden, van het Stemrecht beroofd, eischen dit recht.

Suilzwijgen, spot en vervolging waren het antwoord der regeering.

« De regeering, zegt John Stuart Mill (1) — een burger — richtte zich slechts tot de laagste en ikzuchtigste gevoelens der menschheid. en om te heerschen deed zij maar een beroep op de persoonlijke belangen en de vrees. Verre van de verheven gevoelens in te roepen, de edele en edelmoedige gedachten op te zoeken, verwierp zij die, achtte ze gevaarlijk, smachtte zij de eersten en verwierp de laatsten.

» De regeerende klasse voerde het berderf tot den hoogsten trap : zij ging daarin zoo ver als hare hulpmiddelen haar dit toelieten. »

Lezers, herinnert u de braspertijen te Gent, te Thuin, Verviers, Charleroi, het schandaal van den steenweg van Nazareth enroep dan met ons uit : Juist als nu in België.

In de Kamer der afgevaardigden van Frankrijk, sprak M. de Tocqueville, den 27 januari 1848 — eene maand vóór de Revolutie — eene redevoering uit, waaraan wij het volgende ontleenen, dat als eene voorzegging voor Frankrijk gold en nu voor ons land als dusdanig kan dienen.

Sprekende van de heerschende klasse, die de politieke macht bezat, zegde hij :

« De openbare zeden van die klasse ontaarden elken dag meer en meer ; in de plaats der algemeene gedachten en gevoelens treden de persoonlijke belangen op en de handelingen ontleend aan de ikzuchtige inzichten.

» Moet gij niet bekennen dat het getal kiezers uit belang dagelijks toeneemt, terwijl dat der kiezers uit overtuiging gestadig vermindert ?

» Zegt mij, of onder uwe oogen zich niet langzamerhand, in de openbare opinie, eene zonderlinge verdraagzaamheid vaststelt voor de feiten waarvan ik spreek, of er zich niet langzamerhand eene soort gemeene en lage zedelevormt, waarbij de man die, politieke rechten bezit, meent die maar enkel ten zijnen voordeele te moeten aanwenden en of dit niet langzamerhand tot eenen familieplicht opklimt !

... « Het valt niet te loochenen, dat men middelen aanwendt om aan de regeering te blijven, die door de openbare zedelijkheid worden afgekeurd ; dat men de menschen genomen heeft niet langs hunne eerlijke maar langs hunne slechte zijde, die der driften, der zwakte, der ondeugd en van het belang.

» En om dit te doen, heeft de regeering ter harer hulp moeten roepen, met hare gunst vereerd, dagelijks bij zich getrokken, mannen, die van geene eerlijke doeleinden noch van eerlijke middelen wilden, maar slechts de voldoening hunner persoonlijke belangen bij middel der macht, die men hen toevertrouwde. »

Zou men niet zeggen, lezer, dat M. de Tocqueville, deschandalen van Pourbaix, Nieter, de Mondion en vele anderen heeft voorzien en heeft willen brandmerken ?

M. de Tocqueville vervolgt :

« Ik aanzie dit feit niet als een afzonderlijk feit, maar als het kenteeken van een algemeen kwaad, den duidelijken trek eener geheele politiek ; op den weg die gij ingeslagen zijt, had gij dergelijke mannen noodig. »

En hij sluit :

« Is het niet waar, dat een gevoel van onrust, dit gevoel, dat de omwenteling aankondigt, ze soms doet uitbarsten, dat dit gevoel in hooge mate in ons bestaat?... Hangt er geen geest van revolutie in de lucht ? de geest, die men niet weet van waar hij komt, en ook niet wie hij neersmijt ! »

» Mijne overtuiging staat vast dat de openbare zeden vervallen, dat de ontaar-

(1) LA RÉVOLUTION DE 1848 ET SES DÉTACHEMENTS. (De Omwenteling van 1848 en hare Lasteraars), door John Stuart Mill, 1875.

ding der openbare zeden ons in korten, zeer korten tijd misschien, tot eene nieuwe revolutie voeren zal.

» Zijt gij op dit oogenblik zeker van den dag van morgen ? Weet gij wat in Frankrijk kan voorvallen tusschen nu en een jaar, eene maand, een dag misschien ?

Gij weet het niet maar wat gij weet is dat het onweder aan den gezichteinder dreigt, dat het op u afkomt. Zult gij er u door laten omkomen ? .. »

Eene maand na deze redevoering brak de Februarirevolutie te Parijs uit !

Eh wel, lezers, hadden wij geen gelijk, deze redevoering eene voorspelling voor België te heeten ?

Ook in ons land beschikt eene nietige minderheid over 't land ; ook hier raken de zeden ontaard, staat persoonlijk belang boven alles en hebben de regeerders tot misdadige kerels hunnen toevlucht genomen.

Ook hier hangt een geest van revolutie in de lucht en evenmin als de Tocqueville kunnen wij zeggen of het morgen niet zijn zal dat zij uitbreken zal, om al wat slecht en onrechtvaardig is uit het land weg te vagen

AFGEZAAGD !

Een afgezaagd deuntje is, dat het Algemeen Stemrecht niets, aan 's werkers toestand zal verbeteren omdat het in andere landen niets uitgewerkt heeft.

Dit is niet waar, in Frankrijk, Vereenigde Staten en Zwitserland heeft het wel voordeelen en groote zelfs voor de werklieden aangebracht ; doch wij geven toe dat men recht had er meer van te verwachten.

Maar aan wie de schuld ?

Wel, aan de werklieden zelf.

Het Algemeen Stemrecht geeft aan de werklieden het middel in handen meester te worden van de regeering ; dat is zoo veel als den sleutel van de vleesch- en broodkast !

Indien ze er zich niet weten van te bedienen en maar steeds aan de riem der politiekers blijven hangen moeten zij het zich zelf wijten.

Aardig is het dat juist de bourgeois die tegenwerping inbrengen.

Het is immers klaar dat als Algemeen Stemrecht voor de arbeiders niet voordeel is, zij dan juist diegenen zouden moeten zijn die het aanhangen.

Wie verklaart die tegenstrijdigheid ?

D. W.

Het stemrecht voor elkeen.

Mijnheere Frère, o zeg, toen uwe moeder, de poortieres, u wiegde op haren schoot, voorzag zij wel dat ge eens uw' armen broeder, den werkmanszoon, verachten zoudt zóó snood ? Gij die niet vreest 't gepeupel uit te dagen, herinner u de lessen van 't verleên... Men zal 't wel nemen zonder 't u te vragen, het stemrecht voor elkeen !

't Duurt reeds zóó lang, het rijk der advocaten, der geldbarons, der dweepers dwing'landij, — den kleinen man, die laten zij maar praten, maar zijn belang blijft steeds bij hen ter zij : behendig om voor 't kiezerskorps te liegen, zorgt elk aan 't roer voor zijn profijt alleen... Wat zullen al die koordendansers vliegen door 't stemrecht voor elkeen !

Gewenschte tijd — o moge ik hem beleven ! — als eindelijk 't Volk, van zijne macht bewust, zal opstaan om den laatsten schop te geven in 't waggelend kraam dat op den cijns berust ! Ziet gij hem niet reeds in de verte klaren, den schoonen dag dat alleman te been, voor de eerste maal zijn wil zal openbaren door 't stemrecht voor elkeen ?

Het was de droom van een'ge vreemde joden ons vadererf te schooien naar hun leest : 't soldatenspel en al de slechte moden, die moesten hier vervangen d'ouden geest... 't werd al ontvlaamscht om Vlaanderen uit te zuigen 't partijgeweld verdeelde onze Zustersteên... — Kom, red ons, komen werp 't verraad in duigen, o stemrecht voor elkeen !

Ja, 'k hoop in u, gezond verstand der mind'ren, 'k betrouw op 't volk, door vrijheidsliefde ontwaakt 't zal d'ondergang van 't werkend volk verhinderen in d'onweersnacht die voor Europa naakt... En moesten we ook 't bedroevend schouwspel geven eens kleinen lands door machtigen vertreen, 's Volks zelfbestaan zóó eenmaal nog herleven door 't stemrecht voor elkeen !

EM. MOYSON.

ALGEMEEN STEMRECHT

Men weet dat de heer Woeste, katholieke vertegenwoordiger van Aalst, in 't land algemeen veracht om zijn godsdienstig fanatisme en de wreedheid waarmee hij het volksonderwijs en de onderwijsers vervolgt, ook een hardnekkige vijand van Algemeen Stemrecht is.

Eh wel, die heer schreef in 1870, in *La Revue Générale* een artikel ten voordeele van Algemeen Stemrecht, waaraan wij eenige der voornaamste deelen ontleenen.

Na zich verklaard te hebben voor de oogenblikkelijke doorvoering van Algemeen Stemrecht voor gemeente en provincie, vervolgt hij :

« ... De hoofdgebreken van ons tegenwoordig kiesstelsel zijn tweërlei : ten eerste, de steden en den buiten zijn in ons kiezerkorps niet in gelijke verhouding vertegenwoordigd ; en ten tweede, wij hebben de bezwaren van het Algemeen Stemrecht zonder er de voordeelen van te genieten.

» In de steden behoort thans het overwicht tot de kleine burgerij, veelal weinig geleerd, onverschillig aan politieke aangelegenheden, dikwijls ook in zake van godsdienst, soms weinig zedelijk, in geen deele met de maatschappelijke hoofdbelangen bekommerd, aan alle grootsche en edele betrachting vreemd, weinig vatbaar voor goeden invloed, maar daarentegen voor slechten invloed zeer toegankelijk.

» Men ga onze groote steden af, en dan zal men verbaasd staan over de staatkundige onwetendheid der aldaar overwegende kiezers. Zoo hebben wij voor 't oogenblik al de bezwaren welke ook met Algemeen Stemrecht voorkomen, en dan wel in hooger graad dan indien de kiesbemachtiging uitgebreid ware ; maar wij kennen er de voordeelen niet van, daar de middenklassen noch de edelmoe-dige en belanglooze opweelingen, noch de groote deugden, noch het geloof en de vaderlandsliefde hebben der lagere standen, der landbouwers en der werklieden. »

« Maar, zoo de talrijkste standen het eens waren om de gelijke der rechten van den burger te eischen, zou er dan, ik vraag het, eene regeering kunnen gevonden worden die onvoor-zigtig genoeg wezen zou om de verantwoordelijkheid op zich te nemen van den weer-stand tegen den openbaren we sch of wil? Zij zou zulks trouwens niet kunnen doen zonder ons nationaal bestaan zelf aan de grootste gevaren bloot te stellen, en zonder onze bevolkingen aan de bekoring over te leveren om zich in de armen te werpen der landen met Algemeen Stemrecht, die ons omgeven ».

« ... Sommige lieden zien, bij het uitspreken van het woord Algemeen Stemrecht, het roode spook voor hunne oogen rijzen. Volgens hen kan er geen meer wanordelijke of anarchistische maatregel uitgedacht worden ; die hervorming invoeren, ware het land in den afgrond storten. Waarlijk, zulke vrees is onverklaarbaar wanneer men de feiten nagaat die overal rondom ons geschieden. Laat ons die doorgaans weinig gekende feiten eens nader onderzoeken ; zoo doende, zullen wij de werkelijkheid tegenover het ingebeelde plaatsen.

» Twee feiten zijn onloochenbaar. Het eerste : dat het Algemeen Stemrecht, welk over het vierde eener eeuw nog bijna onbekend was, sedert eenige jaren wonder-snellen vooruitgang heeft gemaakt en nog dagelijks maakt, zoo wel in Europa als in Amerika. Het tweede : zelfs in de landen waar het nog niet werd ingevoerd, heeft men bijna overal den kiescijns verminderd ; en ook daar, waar de kiescijns nog niet gewijzigd geworden is, is toch het stemrecht aan een grooter getal burgers toegekend als ten onzent.

» Het Algemeen Stemrecht is in voege in het grootste gedeelte der Vereenigde Staten van Amerika, in Zwitserland, in Frankrijk, in Egypte, in Noord-Duitschland voor de kiezingen van het Verbondsparlement, in heel Duitschland voor de kiezingen voor de Tolkamer ; in Denemarken, in Spanje, in het Groot-Hertog-

dom Oldenburg, enz. Het bestaat in de Vereenigde Staten sedert 1846, in den Staat New-York, welk op zijn eigen vijf miljoen inwoners telt en van waar het zich welhaast tot alle andere Staten van Noord en West heeft uitgestrekt ; in Zwitserland, waar het overigens sedert 1803 in voege was in de vijf oorspronkelijke steeds katholiek gebleven cantons, bestaande uit het sedert den 12 September 1848 ; in Frankrijk, sedert 1848 ; in Egypte, sedert 1861 ; in Denemarken, sedert 1865 ; in Duitschland, sedert 1867 ; in Spanje, sedert 1868.

» Overal is het stemrecht merkelijk meer uitgebreid dan in België — Holland uitgezonderd. — (N. B. Die enkele uitzondering heeft sinds eenige jaren opgehouden te bestaan.)

» Die feiten onloochenbaar zijnde, hoe kan men zich inbeelden dat ons land alleen zou vrij blijven van eenen invloed die dagelijks en zichtbaar toeneemt ? Hoe kan men denken dat, aangezien de steeds aangroeiende betrekkingen tusschen de volkeren, ons land geheel afgezonderd, ja, een ander leven als de naburige landen zou kunnen leven ? Hoe kan men veronderstellen dat de werkende klassen ten onzent niet dezelfde rechten zullen eischen welke zij aan onze grenzen genieten, en dat de volksregeering of democratie, in plaats van zich voort te ontwikkelen, terugwaarts komen zal ? ...

« Aan hen die voor zulke begoochelingen vatbaar zouden zijn, antwoord ik : de beweging die ten huidige dage de politieke wereld in woeling zet is het natuurlijk en onvermijdelijk uitwerksel van de burg-rijke en staatkundige gelijkheid en van den voortgang der geleerdheid. De liberalen bevestigen dat zij niets zoo zeer behartigen als de geestesontwikkeling des volks ; zeker is het dat de catholieken daar meer aan denken dan zij ; maar, als het zoo is, dan blijkt het klaar dat de uitbreiding van het stemrecht het noodzakelijk gevolg is van de verspreiding der geleerdheid !

» Onbetwistbaar is het derhalve dat, door den natuurlijke gang der zaken, het Algemeen Stemrecht vroeg of laat moet en zal verwezenlijkt worden. En let wel dat ik, wijl ik aldus redeneer, het behoud veronderstel van eenen gebrekkigen, slecht geregelde toestand — den tegenwoordigen ; maar wie zou durven verzekeren dat niet onvoorziene gebeurtenissen de oplossing zullen verhaasten ? ...

» Heeft men dan 1848 vergeten en de onverwachte hervormingen welke uit die beweging gesproten zijn ? Eenige maanden te voren kwam M. Frère op tegen de verlaging van den kiescijns op 20 guldens, zeggende dat men voor dien prijs geene kiezers maar dienaars, knechten hebben zou. En nochtans werd diezelfde cijnsverlaging voorgesteld door het ministerie waarvan M. Frère zelf deel maakte.

» Bij de bespreking dier hervorming, riep M. Dechamp uit « dat hij toegaf aan beschouwingen van hooger aard voortvloeiende uit omstandigheden die ons in éénen enkelen dag eene gansche eeuw hebben doen beleven ». Wie kan verzekeren dat dergelijke omstandigheden zich niet meer zullen voordoen ?

» Overigens, even zoo als ons kiesstelsel van 1831 in 1848 onvoldoende geoordeeld werd, kan ook de over 22 jaren verwezenlijkte hervorming ons nu niet meer bevredigen.

» Dit alles waar zijnde, valt het moeilijk nog te miskennen dat het beter zijn zou onmiddellijk Algemeen Stemrecht te hebben, dan wel later, en, aldus, van nu af aan de revolutionnaire school een voorwendsel te ontnemen met welk zij ons tot nu kon aanvallen en afbreken.

» Vele behoudsmannen, alhoewel inziende dat de invoering van Algemeen Stemrecht onvermijdelijk is, verlangen nochtans vurig dat het oogenblik dier invoering zoo lang mogelijk verschoven of uitgesteld worde. Onzes dunks, begrijpen die mannen verkeerd het openbaar belang ; want, hoe langer de algemeene stemming zal verschoven worden, hoe meer tijd ook zal die algemeene uitspraak gehad hebben om zich te misvormen onder den invloed van dat antigodsdienstig liberalisme hetwelk door onderwijs, volksvoordrachten, toneel en pers, onze bevolkingen bederft.

» Die vrees van sommigen onzer vrienden beantwoord ik dusten eersiehierdoor, dat zij stoutweg moeten aanvaarden het-

geen zij niet beletten kunnen, willen zij datzelfde wapen, waarvan zij zich gemakkelijk ten hunnen bate hadden kunnen bedienen, niet tegen hen gekeerd zien ».

(Vervolgens poogt M. Woeste te bewijzen dat het verleden en de strekkingen der vrijzinnige partij het Algemeen Stemrecht ongenegen zijn, en hij toont verder aan dat Algemeen Stemrecht tot veel min onlusten en woelingen aanleiding geeft als het cijnsstelsel, ten bewijze daarvan, zegt hij, de twee omwentelingen en de talrijke oproeren in Frankrijk door het cijnsstelsel veroorzaakt, de spaansche omwenteling en de onlusten van 1857 ten onzent).

» Om die bewijsovervoering te volledigen, schrijft M. Woeste verder, willen wij de voordeelen opsommen eener uitbreiding van het stemrecht.

Die voordeelen zijn de volgende : 1° De gelijkheid tusschen steden en dorpen zou daardoor hersteld worden ; de eene en de andere zouden in evenredigheid hunner bevolking vertegenwoordigd zijn ; 2° de stemming zou in de gemeente zelve gebeuren ; 3° de herbergiers zouden hunne overmacht verliezen ; 4° de drukking door de ambtenaars uitgeoefend zou, aangezien het groot getal kiezers, bijna onmogelijk geworden zijn ; 5° en ten slotte zouden de groote maatschappelijke invloeden het wettig beheer hervatten welk hun toekomst.

» Wel zouden wij misschien geen verlichter, maar een zedelijker kiezerskorps hebben, welk aan de samenleving veel beter waarborgen zou geven dan de tegenwoordige kiezers ».

« ... Alles duidt aan dat de kieshervorming de dringendste verbetering is welke aan onzen politieke toestand dient gebracht te worden, en dat de behoudspartij die taak op zich nemen moet, wil zij niet dat het werktuig in slechte handen valle. »

Zoo schreef M. Woeste in 1870. Hij wilde dan onmiddellijk het Algemeen Stemrecht voor de gemeente- en provinciekiezingen, en hij voorzag het oogenblik op welk het art. 47 der Grondwet zou moeten gewijzigd worden om het Algemeen Stemrecht ook voor de kiezingen voor de Wetgevende Kamers in te voeren.

Welnu, dit oogenblik is gekomen. De regeering van 1870 heeft ongelijk gehad naar de raadgevingen van M. Woeste niet te luisteren en nu moet, wil men aan ons land vreeselijke opschudding sparen, de Grondwet herzien en het Algemeen Stemrecht uitgeroepen worden. Hoe gevaarlijk het wezen zou anders te handelen, heeft M. Woeste op mees-terlijke wijze aangetoond in een tweede artikel, welk korten tijd na het vorige in de *Revue générale* opgenomen werd. Ziehier wat hij desdaagende schreef :

« Eenige onzer lezers hebben de beslitselen van onze studie over de Kieshervorming eenigszins gewaagd gevonden. Wij zijn nochtans verzekerd van de bijtreding van een groot aantal onzer politieke vrienden, zelfs in de Kamers, en wij zijn evenzeer van de aanstaande bijtreding overtuigd van de overgrote meerderheid der behoudspartij.

» Tot hen die zich door ijdele vrees laten aanvallen, zeggen wij : ziet gij niet dat de stroom opwelt ? hoort gij niet dat de roep naar het stemrecht algemeen geworden is ? toont een enkele blik op de wereld geworpen u niet aan dat uitgebreid zoo niet algemeen stemrecht, weldra het gemeenschappelijk recht wezen zal der beschaafde volkeren ? En is het zoo, waarom aan eene beweging willen weerstaan welke welhaast de onvermijdelijke drang der feiten worden zal, en door welke wij hoegenaamd niet mogen overrompeld worden ?

» De geschiedenis bewijst dat, als eene gedachte rijp is, als eene veelal onbemerkte geheime werking langzaam de zegepraal dier gedachte heeft voorbereid, als zij aan het openbaar gevoelen beantwoordt en tegen geen enkele van de noodzakelijkheden der maatschappelijke orde opkomt, zij in de wetten en in de werkelijkheden overgaat met eene snelheid op welke zelfs hare gloeiendste voorstanders niet hadden durven rekenen. »

» Wanneer de oude stelsels instorten onder een dier onweerstaanbare drukkingen onder welke ten allen tijde elken wettigen vooruitgang ontstaan is, kan geene bespreking of geene stemming die stelsels nog doen herleven. De overwin-

gingen welke zij in het tijdperk van verval soms nog behalen verhaasten veeleer den val van hen die zich inbeelden dat zij, door er zich aan vast te klampen, die stelsels beletten zullen in puinen te vallen. »

CHARLES WOESTE.

Dit leveren wij aan de bedenkingen over der belgische catholieke partij, welke M. Woeste thans dringend bidt zich met hem in de bouwvallige overblijfsels van het cijnsstelsel op te sluiten, met gevaar, niet alleen van verpletterd te worden, maar van eene omwenteling te doen woe-den die alles wegrukken zou.

Uit den bilan van den Cijns.

Het Algemeen Stemrecht is de ondergang des lands, de cijns schonk ons 60 jaren van vrede, vrijheid en welstand. Dit is een deuntje dat, alhoewel afgezongen, toch nog dienst doet.

Slaan wij eens het grootboek open van den cijns, op de bladzijde, waar zijne bilans zijn opgemaakt en wij schrikken voor den afgrond, die zich voor onze oogen opent. De Staat ontving en gaf uit :

	Ontvangsten	Uitgaven
In 1835	fr. 91,075,000	fr. 87,104,005
» 1840	» 171,263,000	» 165,914,371
» 1850	» 132,877,000	» 118,730,905
» 1860	» 169,708,000	» 159,025,377
» 1870	» 190,537,000	» 216,907,800
» 1875	» 248,978,000	» 292,222,496
» 1880	» 394,215,932	» 382,908,429
» 1885	» 333,085,424	» 351,251,439
» 1886	» 371,291,105	» 349,556,608
» 1887	» 341,164,154	» 346,137,852

Ontvangsten en uitgaven klommen dus schier 4 maal sinds 1835.

En zijn het nu de uitgaven voor diensten van openbaar nu die geklommen zijn ?

Volstrekt niet, want talrijke openbare diensten, die wezenlijk nut afwerpen, brengen geld op in plaats van er te kosten. Bewijzen de ijzerenwegen, posten, telegrafien en vaarten, die allen geld winnen.

* * * Een kort overzicht van de staatsbegroting lost ineens het raadsel op, omtrent den weg, die de zuurgewonnen centen der Belgische natie opgaan.

Het oorlogsbudget klom van 31 miljoen in 1840 tot 50 miljoen ten huidige dage.

Het budget der justitie, dat in 1840 10 miljoen bedroeg, is reeds tot 16 miljoen geklommen.

De toenemende ellende, het plaatsen van vrienden en neeffs hebben die groote vermeerdering verwekt.

De bezoldiging der koninklijke familie klom van 2 miljoen 700 duizend fr. in 1850 op 3 1/2 miljoen tot op heden.

De begroting der kerk klom van 3 1/2 miljoen in 1835 op 5 miljoen in 1887.

De begroting der gendarmerie klom van 1 1/2 miljoen in 1840 op 4 miljoen in 1887.

Terwijl de begroting van onderwijs — lager volksonderwijs wel te verstaan — van 1880 tot 1887 onder de regeering der papen van meer dan 13 miljoen op 10 miljoen daalde steeg het budget der gendarmerie met 1 miljoen.

Geheel het regeeringsstelsel van den cijns, in handen der papen door de burgerij lost zich op in dit feit : het volk verbeesten, door gemis aan onderwijs, het uitbuiten tot op het been en het neerschieten met gendarmen wanneer het in opstand komt.

Meer priesters, kloosterlingen en gendarmen en min onderwijzers. Geen scholen en veel kazernen, ziedaar het regiem.

Maar dat is nog niet alles. Bij die vermeerdering van inkomen hebben de regeeringen nog 2000 miljoen schuld weten te maken, geklommen in de volgende verhouding :

In 1840 bedroeg de schuld	279 miljoen
» 1850	» 626 »
» 1860	» 634 »
» 1870	» 682 »
» 1878	» 1254 »
» 1880	» 1422 »
» 1887	» 1915 »
» 1888	» 1923 »

Nu is de schuld 2000 miljoen, waarvoor wij jaarlijks aan eenige renteniers, die de titels der openbare schuld in handen hebben, 100 miljoen rente moeten opbrengen of 16 fr. per hoofd en 80 fr.

per huis klein, ou
De bil
meer ont
De ee
standige
De ci
naar he
cijfers b

Zien v
lijkheid,
gevloekt
sleept he
België

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

18
18

per huisgezin van 5 personen, groot en klein, oud en jong.

De bilan van den cijns sluit dus met : meer ontvangsten en meer schulden bij.

De eenvoudigste maar eerlijke en verstandige huismoeder doet het beter.

De cijns voert België onvermijdelijk naar het bankroet, gelijk bovenstaande cijfers bewijzen.

Zien wij nu den afgrond van onzedelijkheid, wanhoop en ellende, waar deze gevloekte regeringswijze België naar geleept heeft.

België telde :

Onwettige kinderen	
1840	8,751
1887	15,449
Zelfmoorden	
1870	441
1887	766
Correctionele zaken	
1835	17,081
1886	31,227
Zaken voor enkele politie	
1835	11,584
1886	100,687
Bedelaars	
1870	4,836
1886	15,858
Gevangenen	
1874	30,952
1887	88,827
Zaken voor de handelsrechtbank	
1835	4,571
1886	35,786
Krankzinnigen	
1858	6,475
1878	10,020

Weet nu dat België in 1840 4 miljoen 72 duizend inwoners telde en in 1887, 5 miljoen 90 duizend.

Hoe moeten de ellende en de smart niet zijn geklommen, om tot die verdubbeling van krankzinnigen, onwettige kinderen en zelfmoorden, om tot de nog ergere vermeerdering der veroordeelden en bedelaars te komen.

En het stelsel dat de wanhoop deed stijgen in het hart van honderd duizenden durft zich beroemen op 60 jaren vrede, vrijheid en welstand !

Niet 't volk alleen werd getroffen; ziet hoe de zaken voor de handelsrechtbank van 4 op 35 duizend stegen en dan zult gij een denkbeeld hebben van het afschuwelijke regiem, dat niet eens zijne eigene troetelkinderen kan beschermen !

En terwijl het werkende deel der natie zijne martelaars en zijn lijden zag stijgen, klom de rijkdom in handen van enkelen, werden deze machtiger en onbeschaamder en strekte de plaag der kloosters zich als eene besmettelijke ziekte over ons ongelukkig vaderland uit.

België telde

Mannenkloosters	
In 1846 137 met 2,051 kloosterlingen	
» 1856 145 » 2,383 »	
» 1866 175 » 2,991 »	
» 1880 200 » 3,600 »	

Vrouwenkloosters	
In 1846 642 met 9,917 kloosterlingen	
» 1856 848 » 12,247 »	
» 1866 1144 » 15,205 »	
» 1880 1472 » 17,996 »	

Van nog meer betekenis is de opgave van den rijkdom van slechts **130 kloosters** in de groote steden van België, die in 1866 maar het **12 deel uitmaakten** van het totaal der bestaande kloosters in ons land.

Brussel	31	9,27,35	6,916,320
Gent	22	26,59,65	5,937,624
Brugge	22	15,37,79	1,173,180
Antwerpen	22	11,47,27	3,848,040
Luik	15	13,60,82	3,280,000
Bergen	10	3,27,01	1,052,000
Namen	8	6,63,99	1,190,000

Dus : **drie en twintig miljoen drij honderd zeven en negentig duizend vijf honderd vier en zestig franken** waarde aan onroerende goederen voor het twaalfde deel der kloosters.

Deze cijfers dagteekenen van 1866. Zij geven alleen de waarde op der eigendommen van **130 kloosters**. Berekend men den rijkdom der 1672 kloosters die

reeds 14 jaar later, in 1880, bestonden, dan mag dit cijfer met 12 vermenigvuldigd worden en men krijgt 280 770,768; **twee honderd tachtig miljoen, zeven honderd en zeventig duizend zeven honderd en acht en zestig franken.**

De roerende goederen, zooals meubeleering, kerksieraden, vee, aandelen in ondernemingen enz., bedragen meer dan de waarde der onroerende goederen, gebouwen, gronden enz.

Laat ons gematigd zijn en aannemen dat de roerende goederen slechts de waarde hebben der onroerende eigendommen en dan krijgen wij :

$$280,770,768 \times 2 = 561,541,536$$

of **vijf honderd een en zestig miljoen** vijf honderd een en veertig duizend, vijf honderd zes en dertig frank.

En dat was in 1866 !

Sedert dien zijn die eigendommen vergroot, door de rente en de aftrogelarijen van allen aard. De officieele cijfers zijn voor zooveer wij weten, sedert dien tijd niet meer verschenen, maar in volle gerustheid mogen wij aannemen, dat 21,566 paters en nonnen nu in België leven met een kapitaal van 1,000,000,000, **duizend miljoen, een milliard.**

Die discipels van Christus, die vrijwillige armoede hebben gezworen, weten minstens waar hun hoofd te leggen en wij weten uit bovenstaande cijfers wat de cijns ons heeft gekost.

DE CIJNSREGEERING EN HET VOLKSONDERWIJS

Bovenstaande cijfers hebben aange-toond hoe in ons land de kloosterpest zich uitgestrekt heeft.

Ziehier nu wat de burgerregeeringen voor 's volksonderwijs hebben gedaan.

Nemen wij eerst eene statistiek van 1880, omdat zij de laatste volledige is van het tijdperk, dat, op 't gebied van 't volksonderwijs, onder de wet van 1842 leefde, wet door de twee burgerpartijen aangenomen. Beide partijen zijn verantwoordelijk voor de schandelijke feiten door de volgende cijfers blootgelegd.

België telde :

Provincie	Inwoners	Kunnen lezen en schrijven	Verhouding p.c.
Antwerpen . . .	577,232	342,914	59,41
Brabant	985,274	576,125	58,47
West-Vlaanderen .	691,764	364,360	52,67
Oost-Vlaanderen .	881,816	455,700	51,68
Henegauwen . . .	977,565	536,449	54,88
Luik	663,735	410,752	61,88
Limburg	210,851	121,567	57,66
Luxemburg	209,118	153,533	73,42
Namen	322,654	226,537	70,21

Voor geheel België is de verhouding 3,187,887 personen die geleerd zijn, op 5,520,009 inwoners of 57,75 per honderd. Men neme wel acht, dat het hier alleen lezen en schrijven geldt ! Moest men als geleerd aanzien, zij die rekenen kunnen met gewone en tiendeelige breuken, iets kennen van aardrijkskunde, geschiedenis, enz., dan ware de verhouding geen 40 per honderd.

Is het geen schande, werklieden, dat na 60 jaren burgerregeering, in welk tijdstip men 3000 miljoen aan het leger verspijd heeft, nog de helft der Belgische bevolking volkomen ongeleerd is ?

Is dit geen schande, in dezen tijd waarin de voorspoed van het land en de nijverheid rechtstreeks afhangt van de bekwaamheid der inwoners ?

En let op, de 43 per honderd ongeleerden zijn hoofdzakelijk werklieden, die van jongs af op 't werk zijn gestoken en geen gelegenheid hebben gehad om te kunnen leeren.

Wie kan er nu nog tegen Algemeen Stemrecht zijn, dat de scholen zou open stellen en onderhouden, met het geld dat in 't leger wordt weggeworpen ?

Waar is de werkman die niet met ons zal medegaan, om den kinderarbeid te doen regelen en het verplichtend onderwijs door te voeren door Algemeen Stemrecht ?

Door den cijns veroordeeld

Als men goed weet wie er allemaal geen kiezer is, komt het cijnsstelsel nog schandelijker voor.

Er zijn in België 565 duizend 694 personen, tot de *professions libérales* of vrije beroepen behorende. Daaronder zijn

begrepen : al de beroepen van de geneeskunde, de wetenschap, de fraaie letteren de schoone kunsten en andere beroepen als notaris, advocaat avoué enz.

Zien wij nu hoeveel kiezers er onder al die beroepen waren in 1888 89.

Schilders, beeldhouwers, bouwmeesters, 870 kiezers; advocaten en avoués, 1272; bankiers 809; letterkundigen en dagbladschrijvers, 149; rechters, 840; geneesheeren en heilkundigen, 1816; notarissen, 985; huisschilders, 690; apothekers, 928 en professors, 1340. Totaal 9977 kiezers.

Zoodat al deze leroepen, die den roem van 't land hoog houden, 's lands eigendommen besturen, 's lands wetten uitvoeren, 's lands jong geslacht opleiden, zoodat dit leger mannen, dat een jaart het verstandig deel der natie uitmaakt op 565 duizend man, maar 9977 kiezers oplevert.

Dus zijn er 555 duizend dezer heeren, die, naar het oordeel van den alwijzen en onomkoopbaren Frère, hunne stem zouden verkoopen voor een druppel genever of die, volgens den *Bien public*, behooren tot de oproerige menigte, die 't land in onrust zou biengen, alles te vuur en te zwaard zou verwoesten en als eene echte horde barbaren het land voor eeuwig in het ongeluk zou helpen !

Doe wel en zie niet om !

— Wie zal met algemeen stemrecht zegepralen ?

— *Wie ?* Dat weet ik niet. Doch *wat* in elk geval bij het invoeren van het Algemeen Stemrecht zal zegepralen, dat is het verheven beginsel van rechtvaardigheid en gelijkheid.

— Maar welke partij zal er door aan het bewind komen ?

— Ik weet het niet.

— Zullen wij het zijn, liberalen en democraten ?

— Nogmaals, ik weet het niet ! Ik wil het niet weten ! Wanneer het er op aankomt eerlijk te handelen, dan vraagt men zich niet eerst af hoeveel voordeel men daaruit wel kan trekken. Men doet zijnen plicht niet uit baatzucht, maar uit plichtbesef.

Laat ons dus beginnen met eerlijk en rechtvaardig te zijn. Doen wij eerst onzen plicht en wachten wij dan af welke de gevolgen er van zullen zijn.

En, — ik ben er van overtuigd, — die gevolgen kunnen zich niet keeren tegen diegenen die zich aldus edelmoedig en rechtschapen zullen getoond hebben.

Wat er ook van zij, iets is zeker : 't is dat die partijen vroeg of laat zullen zegepralen die als middelen niets zullen gebruiken hebben dan verlichting en vrijheid, propaganda en overtuiging. Eene partij, daarentegen, die slechts rekenen mag op onwetendheid, dwang en vervolging, zoo'n partij is onwederroepelijk veroordeeld om eindelijk verpletterd te worden onder de algemeene verachting van het vrijgemaakte volk.

FRANS RETSIN.

Wat het Algemeen Stemrecht zijn moet.

Het Algemeen Stemrecht moet zich tot taak stellen, om zulk een graad van nauwkeurigheid te bereiken, dat de nationale vergadering staat tot het volk, waarvan zij de vertegenwoordigster is, in dezelfde verhouding als eene landkaart op kleinere schaal staat tot die op grotere. Zij moet het volk zijn op verkleinde schaal, zij moet zeer precies alle denkbeelden en wenschen, alle fouten en dwalingen, alle behoeften en eischen, alle fouten en alle goede zoowel als kwade eigenschappen, alle ondeugden zoowel als deugden, alle vlekken zoowel als voortreffelijkheden van het volk weergeven. De nationale vergadering moet de daguerotype van het volk zijn en evenals op de plaat van de daguerotype alles wordt weergevonden, evenzoo moet ook de stembus niets buitensluiten. Zoo heeft het Algemeen Stemrecht niet gewerkt, maar tot die werkzaamheid kan het gebracht worden.

E. DE GIRARDIN.

Eene onvolmaakte volksvertegenwoordiging is een werktuig te meer voor de verdrukking.

MEV. DE STAEL.

Lezen en Schrijven.

Een aanzienlijk getal liberalen willen rechtzinnig uitbreiding van stemrecht, afschaffing van het cijnsstelsel maar geen Algemeen Stemrecht.

Zij willen het kiesstelsel ondergeschikt maken aan de kennis van lezen en schrijven.

Waarom ? De hoofdreden die wij steeds hebben hooren opgeven luidt : Het kiesrecht uitgeoefend door de massa boeren en werklieden, zonder zekeren graad van bekwaamheid als waarborg, zou het land in handen der kerkpartij leveren.

De tegenwerping is ongegrond, onrechtvaardig en heeft onder rechtsoogpunt beschouwd geen reden van bestaan.

Immers, door de heeren aanhangers van lezen en schrijven, wordt het stemrecht hier beschouwd als eene gunst, een extra-geschenk, een diploma van Staatsburger toegekend aan hen die lezen en schrijven kunnen.

Dat is mis, volkomen mis. Een RECHT spruit voort uit vervulde plichten.

Wanneer ik gewerkt heb, krijg ik RECHT op loon en elke onthouding daarvan, is ONRECHT, onder welk voorwendsel dit nu ook geschiede.

Zoo ook spruit het staatsburgerlijk recht van kiezer te zijn voort uit het vervullen der staatsburgerlijke plichten.

Vervult de ongeleerde die nu minder als de geleerde ? Volstrekt niet. Hij betaalt belasting, wordt soldaat, en moet zich onderwerpen aan alle gestemde wetten en reglementen.

Wat zou men zeggen, moest een persoon die noch lezen, noch schrijven kan, eene wet overtreden, onder voorwendsel dat hij die niet lezen kon ? Het gerecht zou de verontschuldiging als geene goede munt aannemen, en den man veroordeelen.

Vindt gij het nu rechtvaardig, den ongeleerde den plicht op te leggen aan de wetten te gehoorzamen, zonder hem het recht te geven de wettenmakers te helpen kiezen ?

Het lezen en schrijven ware slechts onder ééne voorwaarde, en die is onaannemelijk, door te voeren.

Men zou namelijk al de ongeleerden moeten ontslaan van het betalen der belastingen, van soldaat te worden en te gehoorzamen aan de wetten. Dit is onmogelijk en anders handelen is schreeuwend onrechtvaardig.

Laat ons nu zien of het argument aan verdere bespreking weersstaat.

Het land zou met Algemeen Stemrecht nooit erger onder den hiel der papen kunen gebukt liggen als nu. Dat is geen reden, zal men ons tegenwerpen, als het anders kan, is het anders wenschelijk, en persoonlijk stemmen wij daar volmondig mede in.

Maar de vrees is ongegrond. De volksstemming in den Borinage heeft toch bewezen, dat de papen in het Walenland, met Algemeen Stemrecht, nooit boven water geraken. De betoogingen te Gent, te Brussel, enz. bewijzen hetzelfde voor de groote handels- en nijverheidscentrums van het land.

Ware het echter anders, is er dan iemand die op goeden grond beweren kan, dat het lezen en schrijven in iets het papen gevaar zou beletten ?

Kunnen lezen en schrijven is voor ons in de verste verte geen bewijs van bekwaamheid, noch van gezond verstand.

Immers al de broëkens, zusters, priesters, enz. kunnen toch lezen en schrijven, en nog duivels goed rekenen op den koop toe, iets wat wij, tot onze schade en schande dagelijks ondervinden.

De katholieken zien er volstrekt geen bezwaar in de menschen te leeren lezen en schrijven. Wel integendeel, men kan zich zoowel aartsdom lezen in de paapsche schriften, als men zijne hersenen ontwikkelen kan door degelijke lektuur. En de laatste is nu toch nog uiterst zeldzaam op den buiten en in de kleine steden onzer negen provinciën.

Wat zou er gebeuren met het lezen en schrijven, met het oog op den vermoedelijken uitslag der kiezingen ? Dat de papen onvermijdelijk nog de meerderheid zouden behalen in de distrikten waar ze tot hertoe den baas waren.

Men raadplege de statistiek, die de verhouding geeft van een aantal inwoners kunnende lezen en schrijven, voor de ver-

schillende provinciën. En wat zien wij? Dat de klerikale provinciën hoegenaamd niet moeten onderdoen voor de liberale distrikten.

De provincie Antwerpen telt 59,41 geleerden op 100 inwoners; Brabant 58,47; West-Vlaanderen 52,67; Oost-Vlaanderen 51,68; Henegouw 54,88; Luik 61,88; Limburg 57,66; Luxemburg 73,42; Namen 70,21.

Antwerpen, Limburg, Namen, Luxemburg, die geen enkelen liberalen vertegenwoordiger tellen, staan dus boven het liberale Henegouwen, ja, drie staan boven Brabant en twee boven Luik.

Het arrondissement Veurne, *bourgeois* zoogenaamd, staat met 64,67 geleerden boven Brussel *Coeur et Cerveau*, met slechts 60,17 geleerden.

Bergen, Charleroi tellen slechts 52 personen op honderd, die lezen en schrijven kunnen, waar Rouselaere er 55 Yperen 55, Hasselt 53, Maeseyk 67 en Tongeren er 57 tellen.

Wij zouden deze voorbeelden kunnen vertiendubbelen, maar dit achten wij voldoende.

Lezen en schrijven kunnen beteekent dus als waarborg van bekwaamheid en vrijzinnigheid niemendalle.

La Gazette was dan ook de eerste die, na de provinciale kiezingen, bekende dat het bekwaamheidstelsel voor de provincie en de gemeente de verwachte uitslagen niet had opgeleverd voor de liberalen.

En meent men nu dat de katholieken in twee jaar tijd overal hunne kudde niet zouden hebben leeren lezen en schrijven?

Onder rechtsoogpunt en ook als taktiek is het lezen en schrijven, als kiesformuul, onrechtvaardig en onverstandig.

Zeker zijn wij niet afkeerig van dien graad van geleerdheid, maar wij verwerpen hem als voorwaarde van het stemrecht.

Met Algemeen Stemrecht zou het politiek leven honderd per honderd stijgen in ons land, en de ongeleerde zou evengoed als hij die lezen kan, in de openbare kiesvergadering zijn oordeel kunnen vormen of vellen over de vooruitgezette programmas.

Geen huisvader zou stemmen voor hem die het vleesch wil belasten, voor hem die de bloedwet of het oorlogsbudget verdedigt.

Om die dingen te begrijpen is er niet zoozeer lezen en schrijven noodig, maar een beetje gezond verstand, en veel politiek leven, groote vergaderingen, om het daar te laten werken.

Wij vragen dus aan hen die het lezen en schrijven nog aankleven, onder den indruk van het klerikaal spook, deze vrees te laten varen; zij is ongegrond en daarbij onrechtvaardig.

Eene wet die alleen aan liberalen het kiesrecht schenkt, of die men meent liberalen te zijn, dat zal niemand wenschen en durven verdedigen, denken wij.

Welaan dan, op voor 't Algemeen Stemrecht! dat is eenvoudig en rechtvaardig en met dit stelsel zal het land niet aan de rijksten behooren, maar aan hen die het beste debelen van de meerderheid der natie voortaan.

Wat wil men meer?

VRIJGEEST.

HET OORDEEL VAN EENEN DRAAIER

Het natuurlijk gezond verstand, de rechtvaardigheid van den geest, de onafhankelijkheid van het karakter zijn de eigenschappen van den goeden kiezer, en hij kan deze hoedanigheden bezitten onafhankelijk van zijn onderwijs en zelfs als hij niet geleerd is.

DE VIGNE,

Gewezen volksvertegenwoordiger van Gent en die het nooit meer wordt.

Ieder staatsburger heeft het recht in volle vrijheid en rechtstreeks zijne vertegenwoordigers te kiezen, en, buiten deze formuul, bestaat er niets anders dan knoeierij en verbastering.

Elkeen die met zijnen arbeid, zijn geld of zijn bloed betaalt, moet deel nemen aan de regering, die, door de belasting, over al deze rijkdommen beschikt.

LEDRU ROLLIN.

Geen enkel deel des volks kan de macht van heel het volk uitmaken.

Heer! Ontferm u onzer!

Wij hebben ons dikwijls afgevraagd hoe het mogelijk is, dat er nog menschen gevonden worden, die het bestaan van God — schepper van hemel en aarde — durven in twijfel trekken!

Hij, die in het boek der Natuur lezen kan, zal op iedere bladzijde, de grootheid der Almacht in gulden letteren geschreven zien.

Van het nederig viooltje, tot den statigen eikenboom — van het kleine spootje tot den grooten walvisch, van het vlugge mierken tot den plompe olifant, alles, verkondigt de ondoorgrondelijke wijsheid van den grooten bouwmeester van het heelal.

Meer dan eens hebben wij, in het stille woud, aandachtig de werkingen der nederigste insecten gade geslagen: een bont geschakeerde vlinder, eene gonzende bie, kon ons in verrukking brengen, kon onze belangstelling opwekken, kon ons doen zeggen: wat is er niet al te leeren bij het aanschouwen van het leven van schijnbare nietige insecten, als mieren, en bieën, welke door onmeedogende godslöocheraren, doodgetrapt of doodgeslagen worden!

Het is niet altijd bij den mensch dat de mensch om wijze lessen komen moet — De goddelijke Voorzienigheid heeft zoowel aan planten of dieren eigenschappen, vermogens of hoedanigheden geschonken, die den mensch — zoo hij er zich op toelegt die eigenschappen, vermogens of hoedanigheden te ontdekken, stoffelijk verbeteren en zedelijk verheffen kunnen.

Wie bewonderaar der Natuur is zal er zeker wel al eens op gelet hebben, hoe vlug en overpoosd het mierken op en neer draaft, om zijnen wintervoorraad aan te halen, Groote geleerden hebben talrijke boekdeelen over de insectenwereld geschreven, en beroemde wijsgeeren hebben uit het samenleven der mieren en andere beestjes principieën getrokken die, werden zij aangenomen en toegepast, voorzeker de heilzaamste gevolgen voor de ontaarde redelijke schepsels gods hebben zouden.

Het mierken is nochtans het volmaakte der insecten niet; het heeft den schepper behaagd de bie onder veel opzichten meer te bevoorreechten. Het leven der mieren kan bijna door iedereen waargenomen worden — het leven der bieën niet. Dit zal wel de oorzaak zijn dat men over het algemeen van de bieën al niet meer weet dan dat zij, even als de mieren, te samen leven, zeer naarstig zijn, hunnen wintervoorraad opdoen, en verder, dat zij eenen koning of koningin hebben en dat zij zeem en was voortbrengen. Wij hebben het geluk gehad het leven der uiterst belangwekkende insecten in glazen korven te kunnen gadeslaan. Het is jammer dat iedereen niet eens de gelegenheid heeft om op zekere tijdstippen een blik in de woning der bieën — te slaan.

Hij zou zich met eigen oogen kunnen overtuigen, dat die diertjes in veel gevallen verstandiger of althans met meer overleg dan het gemeen der stervelingen, handelen.

Zeggen wij eerst, dat in een bieënkorf drie soorten bieën wonen: de moeder (gemeenlijk en ten onrechte koning of koningin genaamd) de man bieën, en de werk-bieën (van het vrouwelijk geslacht maar onvruchtbaar — de rol van voortleeren is de moeder aangewezen).

De mannen, die geen angel (straal) hebben, doen niets, radikaal niets, zelfs geen honig halen waartoe zij overigens niet bekwaam zijn. De werkers doen alles, alles wat er binnen of buiten den korf te verrichten valt. Een man eet twee tot drie maal meer dan eene werk-bie; men begrijpt dadelijk dat die heeren man-bieën in eenen bieënkorf, eenigzins de rol van uitbuiters spelen; de werk-bieën weten dat, en dulden het een zekeren tijd; maar.... er is een maar!

Op zekeren dag — gewoonlijk 14 dagen nadat de honigtijd voorbij is, beginnen zij — de werkers — doodeenvoudig de mannen uitbuiters te... slachten. Men ziet de werk-bieën, alleen of getwee, een manbie aanvallen, doodsteken, en buitenslepen om haar op den grond ergens te laten neervallen.

Die slachting — die als in eene razernij gebeurt — eindigt maar met de dood der laatste manbie.

Toen wij dit zagen, niet in een enkelen korf maar in verscheidene korven, niet bij een enkel ras van bieën maar bij vier verschillende rassen, zooowel inlandsche als vreemden, dachten wij:

En ook deze diertjes zijn door God geschapen; al wat zij doen is wel zijnen wil, moet hem natuurlijk hoogst aange-naam zijn. Zoo Hij dus hierdoor willen doen verstaan dat wij menschen werkers wanneer de oogsttijd voorbij is, de menschen niet-werkers moeten slachten?

Wil de Algeve ons door de bieën de les doen spellen, hoe wij met menschen, die tot werken onbekwaam zijn, en zich toch weten vet te mesten, zouden moeten omspringen. Maar goede God! bedenkt toch eens wat schrikkelijk bloedbad! Och neen! Wij gelooven aan U, bidden, knielen, aanroepen U, willen voor U strijden, den marteldood sterven — maar nooit zullen wij de bieën volgen in al wat zij doen!

Hunne vlijt, hunne schranderheid, hun geduld, al hunne goede hoedanigheden willen wij ons tot voorbeeld stellen — maar slachten o Groote Heer! vergeef het ons — wij durven niet!

Zoo wij daardoor zonnigen — uwen goddelijken wil miskennen, straf ons met de pijnen der Hel — of..... Ontferm U onzer!

Lux.

LINKS EN RECHTS

Frère, de p. enix van het bekwaamheidstelsel, zegt:

„Geen stemrecht voor de onbekwamen!“ En wij antwoorden in naam der ongeleerden: Kunnen zij niet lezen, niet schrijven, zij kunnen werken en de wereld komt verder met ongeleerde werkers dan met geleerde luiards.

Gelijk alle geleerden geene luiards zijn, zijn alle ongeleerden geene domkoppen, geene karak-terlozen of geene slechterikken en daarom is de belediging zoo erg en het onrecht de ongeleerden aangedaan zoo groot!

Geen diploma, gee kiesrecht! — Hebben de ongeleerden geen diploma in hun zak, z' hebben er op hunne handen: *de waeren of tellen er opgebracht door arbeid, die 't land verrijkt en de menscheid leven schenkt.*

De diplomas der werkers staan gedrukt op de facturen hunner meesters of hangen in brons, zilver of goud boven hunne magazijnen.

Die diplomas zijn: de medallien die de meesters gewonnen hebben in allerlei tentoonstellingen met de meesterstukken door geleerde en ongeleerde werkers voortgebracht.

Sommige papen roepen ook: Geen stemrecht voor het domme volk!

En zij roemen er zich op dat de meerderheid van 't Belgische volk Roomsche katholiek is!

Waar is dan de invloed van uwen godsdienst? Wat deedt gij met de miljoenen die de Staat u jaarlijks betaalde en vele rijken u aan hun sterf-bed achterlieten, o priesters, om na 60 jaren uwer christelijke opvoeding en regeering, uwe eigen kweekelingen als te dom en te slecht te moeten aanzien om te kiezen!

Hoe dom zijn die papen, welke de liberalen naropen: Geen kiesrecht aan d'ongeleerden.

Geen enkele godsdienst werd aangeleerd door schrift; het was 't woord der apostelen die ze over werelddelen verspreidden; 't is nog op onze dagen 't woord der priesters, die den godsdienst verkondigen, uitleggen, verdedigen.

„Wat, ongeleerde menschen zijn bekwaam, door 't gesproken woord, de voorschriften, de geheimenissen van den godsdienst te begrijpen of aan te nemen en door hetzelfde gesproken woord zouden zij niet in staat zijn hunne rechten, hunne behoeften, hunne belangen te leeren verstaan?“ Sluit dan uwe kerken, priesters, en geeft 't geld weer dat zij gekost hebben, want zij waren nutteloos!

Wordt 't occupatiestelsel aangenomen, wij zullen weldra op de hooze huizen der groote steden lezen:

Gaslicht en stadswater op alle verdiepen, kiesrecht tot op het vierde.

Voorstanders van 't occupatiestelsel, gij wilt opnieuw het kiesrecht schenken aan 't geld, dat, volgens u ween waarborg is van zedelijkheid en bekwaamheid.

Schaamt gij u niet dergelijke dingen te zeggen? Weet gij dan niet dat nevens hen, die hun geld lastig en eerlijk verdienen, er speculatoers zonder geweten zijn die zich verrijken in de vuile gangen der Beurs; knoeiers in schandelijke handelszaken; schrijvers die hun geweten verkoopen; bedriegers van 't baccarat die zeurden in spel; speculatoers die zich verrijken door vergiftiging hunner waren; schurken die handel drijven in meisjes of leven op de kussen eener vrouw?

De zedelijkheid de bekwaamheid, wat hun bestaan komt bevestigen is niet het verkregen fortuin, maar het middel hoe men het verwierft; wat zeggen wij, 't is soms de edelmoedigheid onmacht waarin men zich stelde om het te verwerven. Dat een eerlijk man vergeet zijne belangen aan zijn gedachte te offeren, een woord zal voldoende zijn om zijne grootheid te schetsen: Hij bleef arm.

Aan Leopold II. — Koning Willem, van Holland, weigerde toe te geven aan den eisch van 't belgisch volk en in 1830 vloog hij 't land uit, na 3 dagen revolutie.

Louis-Philip weigerde omtrent 100 duizend kiezers meer te maken en hij vloog 't land uit na 3 dagen revolutie!

Sinds de uitvinding der expresstreinen zullen weerspannige meesters nog sneller wegvliegen.

Nu is elke cijsbetaler kiezer op 21 jaar. Met het voorstel Beernaert wordt men maar kiezer op 25 jaar.

Hoe onbegrijpelijk en hoe onrechtvaardig.

De uitbreiding van 't stemrecht is een bewijs dat het land in ontwikkeling is gestegen en het is dan dat men het tijdstip der politieke meerderheid verschuift.

Op 21 jaar kent de wet elken Belg bekwaam zijn fortuin te beheeren en hij zou niet in staat zijn, door zijn afgevaardigden 's lands zaken te regelen?

Die meerderjarige Belg mag trouwen, kinderen hebben, maar geen kiezer zijn.

Een Belg is op 21 jaar te dwaas om te kiezen en Leopold II was op 18 jaar verstandig genoeg om senator te wezen en zou op 21 jaar de kroon hebben mogen aanvarden.

Waarom dit verschil?

Men vrees, zal men zeggen, de niet voldoende ondervinding, den drift, den lust naar 't ware den jongeling eigen.

Wij zouden die bekomingen begrijpen:

Indien de kennis van het leven niet dikwijls, helaas, de kennis van de ikzucht ware; zoo de beschroomdheid, die in het kwaad blijft steken, beter ware als de edelmoedigheid die zich naar het betere werpt. Indien de rede noodzakelijk zwakker ware wanneer zij op de kracht van het gevoel steunt, of duisterder in den ouderdom waarop men denkt bij het licht van het hart, dien fakkel van het verstand.

Maar de waarheid is, dat jeugd en grijsheid gemaakt zijn om elkander in evenwicht te houden, onder gedacht en liefde tot vooruitgang, voorzichtigheid en beslistheid, edelmoedigheid en wijsheid. Het leven der maatschappij behoeft dit alles, omdat voor haar, het gevaar van te blijven staan zoo groot is als dat van te snel te loopen.

De triomf van 't getal. — Dit is het gevaar voor het algemeen stemrecht, zeggen onze vijanden. Omdat het kiesrecht geeft aan den ongeleerde gelijk aan den onderwezene, aan de zwakke geesten gelijk aan de krachtige koppen, besluiten zij dat door het algemeen stemrecht het verstand en het onderwijs zullen opgeofferd worden.

Eh wel, ik beweer het tegenovergestelde. Zeker, dit zou voorvallen wanneer hij, die 't licht bezit, geen enkel middel had om het te verspreiden; indien wij die weten en denken geen enkelen invloed uitoefenden op hen, aan wie de wetenschap en het gedachte ontbreekt. Het is hetgeen juist voorvalt in de landen waar het algemeen stemrecht door verdrukkende wetten wordt versmacht, waar de openbare vergaderingen worden verboden, waar de pers is gebonden, waar men de venster sluit om het licht te beletten binnen te dringen.

Dit legt de misstappen van het algemeen stemrecht onder het keizerrijk uit.

(Louis Blanc. Politieke redevoeringen).

Napoleon III en 't Algemeen Stemrecht.

— Wanneer, den 2 December 1852, tijdens den staatsanslag van Louis-Bonaparte, de moedige burgers die voor de grondwet streden en stierven het volk niet konden medeslepen, was het omdat het volk in den man van den staatsanslag, den man van het Algemeen Stemrecht had meenen te zien; het was, omdat, aan deze die riep: „Te wapen! te wapen!“ het volk antwoordde: „Wij eene Kamer verdedigen die ons het Algemeen Stemrecht ontnemen heeft tegen een prins, die het ons schenkt, nooit!“

LOUIS BLANC (Idem).

Zalig zijn zij die arm van geest zijn, zegt het evangelie! Zoo, de onwetende is verstandig en braaf genoeg om in den hemel te komen, maar te dwaas om te kiezen.

Wij begrijpen de tegenstelling niet!

Onder de verschillende middelen, om tot het Algemeen Stemrecht te geraken, zegt de heer J. O. De Vigne, acht ik er geen zoo geschikt als het *initiatief van het volk zelf*. Dat het volk vooral bewijze dat het belang stelt in de daden der regering, dat het bewijs geve dat het bekwaam is om ze op verstandige wijze te beoordeelen, dan zal de gewenschte hervorming op vaste en stevige gronden berusten. Indien de volksakker op zulke wijze wordt beploegd en bezaaid, dan mag men volle vertrouwen stellen in de toekomst: de vrucht zal van zelf weligen rijkelijk opschieten!

Dat men het wel onthoude: Het is eene droevige, maar niet min stellige waarheid, dat alle rechten moeten worden *afgeperst* en alle vooruitgang moet worden *veroverd*. De gansche geschiedenis der menscheid is daar om dit te staven, en het is te vreezen, dat ook de invoering van het algemeen kiesrecht hieraan geene uitzondering zal maken.

Welaan, het zij zoo! dat het volk voortaan het onoverbreikbaar besluit neme van niet meer te rusten vooraleer die grootsche en rechtvaardige hervorming eene werkelijkheid zij. Zij staat nu eenmaal, dreigender dan ooit, aan het dagorde, en het is de plicht van elkeen te zorgen dat zij niet meer van het tapijt geraakt, zoo lang zij niet is doorgevoerd.

Dat er overal volksvergaderingen op volksvergaderingen gehouden worden, waarin men de kwestie grondig bespreekt, dat alle volkslevende en vrijheidsminnende dagbladen hunne kolommen ten dienste dezer zaak open stellen, opdat alzoo de stem des rechts weerklinkt vinde tot in het paleis der Natie, vanwaar het volk ongeduldig de oplossing verwacht.

Gent, druk. J. Foucaert, Oostakkerstraat 226
Uitgever Adolf Debacqer, Populierstraat, 66.

I

Ons

Het gelaste rechter... uwe be... maakt... Wij sp... He... men be... de best... in zoov... schapp... De t... bestuu... tegen... de lede... bestuu... Die r... sticht... ken wa... jaar in... en liber... niets de... vermin... hen ko... 't is... zoo nje... hielen... Wat... ingelij... bestuu... in den... wetteli... gekend... en late... baar, v... zonder... pen.

Het leden r... De w... wij ded... Wij d... lang de... in de w... Ha, v... vervoll... op uw... aan de... in 't gr... 't w... pers u... beurs, n... nemen... Gij z... van de... Ziet, rechte... artikel... verplie

Het bilan... dompe... liever... Onze deel de... den al... daarui... leden... Het en al... alles v... zijne... sociali... te Ger... De t... Elke... reserv... leden... hunne... deel p